

**** BOXTELSE VEREENIGING SOCIETEIT BURGERKRING, APRIL 1910 - CA. 1960 ****

een club voor
gepaste vermakelijkheden harer leden

© Ruud van Nooijen, Boxtel - versie 31 juli 2020 (1e versie: 20-11-2014)

Geve God, dat wij door onze sociëteit Boxtel groot moge maken.¹

1. **Ontstaan en functie sociëteiten**

Sociëteiten ontstaan in Nederland vanaf de 18e eeuw en zijn, zeker in het begin, bestemd voor lieden uit hogere kringen. Zij dienen een politiek doel. Men wil vooral door een ontspannen sfeer een goed begrip voor elkaar kweken. Op 8 maart 1748 wordt in 's-Gravenhage de **Grande Sociëteit**² opgericht, de eerste Nederlandse sociëteit. Het is een club van uitsluitend heren uit adellijke en aristocratische kringen, leden van de regering, hoge ambtenaren en diplomaten. De oprichting geschiedt vermoedelijk teneinde Stadhouder **Willem IV** in Den Haag te introduceren. Voorheen woonde hij voornamelijk in Leeuwarden. De Sociëteit heeft een eigen pand, een reglement met regels of wetten. Het bestuur wordt gekozen, besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen: een vorm van democratie. Wat doen de heren die deze instelling frequenteren? Er worden, onder het genot van een drankje en rookgerei, gesprekken gevoerd; contacten gelegd. Zich ontspannen en vermaken wordt niet vergeten: er wordt gekaart, gebiljart, de krant gelezen, gedineerd. Al snel ontstaan overal in het land kopieën van deze eerste sociëteit.

's-Gravenhage, omgeving lange Vijverberg met Sociëteit Plaats Royaal, 1837

Het is ook de periode dat vanaf ca. 1780 in de Republiek³ de **Patriotten** zich gaan roeren en onder meer zogeheten **Vaderlandse Sociëteiten** oprichten.

¹ Opmerking gemaakt door president **Johan van den Boer**, notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. zaterdag 4 april 1925.

² Groote Sociëteit, Grande Sociëteit of Haagsche Club (Orangistische Sociëteit), aan het Lange Voorhout te 's Gravenhage.

³ Ons land heet dan (1588-1795) **Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden**.

Vanzelfsprekend krijgen die een tegenhanger in de vorm van - de stadhouder gezinde - **Orangistische Sociëteiten**, die zich onderscheiden door in de naam de omschrijving **Opregte Sociëteit** te voeren.

Enige voorbeelden van in het land opgerichte sociëteiten: **De Opregte Vaderlandsche Sociëteit** (1787) te 's-Gravenhage; **De Groote Sociëteit** (1760) en **Momus** (1883) aan het Vrijthof te Maastricht; de buitensociëteit **Slavante** te Maastricht; **De Groote Sociëteit** te Tiel (1764); **Arti et Amicitiae** aan het Rokin te Amsterdam (1839).

Weer later ontstaan eenvoudiger sociëteiten voor lagere klassen der bevolking. Wie richten deze sociëteiten op of worden er lid van? Notabelen, ondernemers, middenstanders. Elke club heeft zo zijn eigen samenstelling.

Hoofddoel: gezellig en ontspannen met elkaar verkeren, het uitwisselen van nieuws , waarbij eten en drinken niet wordt vergeten. De meeste sociëteiten zijn - zeker niet in de beginfase - niet zo kapitaalkrchtig dat ze een eigen sociëteitsgebouw bezitten. Ze zijn al blij dat een kastelein van een herberg of een hoteleigenaar hen onderdak wil verschaffen en (een deel van) hun eisen kan inwilligen. Te kleine, of te klein geworden Sociëteiten, verdwijnen: geen kastelein acht ze interessant genoeg om onderdak te verschaffen.

De Groote Sociëteit aan het Vrijthof te Maastricht: opgericht in 1760. Dit pand wordt in 1762 aangekocht voor f 15.000 en de Sociëteit is sindsdien gehuisvest in dit fraaie hoekpand.

De Grootte Sociëteit in Maastricht wordt in 1760 opgericht onder de naam **La Grande Sociëte**, doch is ook bekend onder de namen **Officieren Sociëteit** (veel garnizoensofficieren zijn lid) en **Hollandse Sociëteit** (Oranjegezind). Het is de oudste sociëteit van Maastricht. Een van de 52 oprichters is gouverneur **Hobbe, baron d'Aylva**. Reglement en notulen worden tot het jaar 1836 in de Franse taal geschreven. Frans blijft geruime tijd de taal van de beter gesitueerden in die stad.

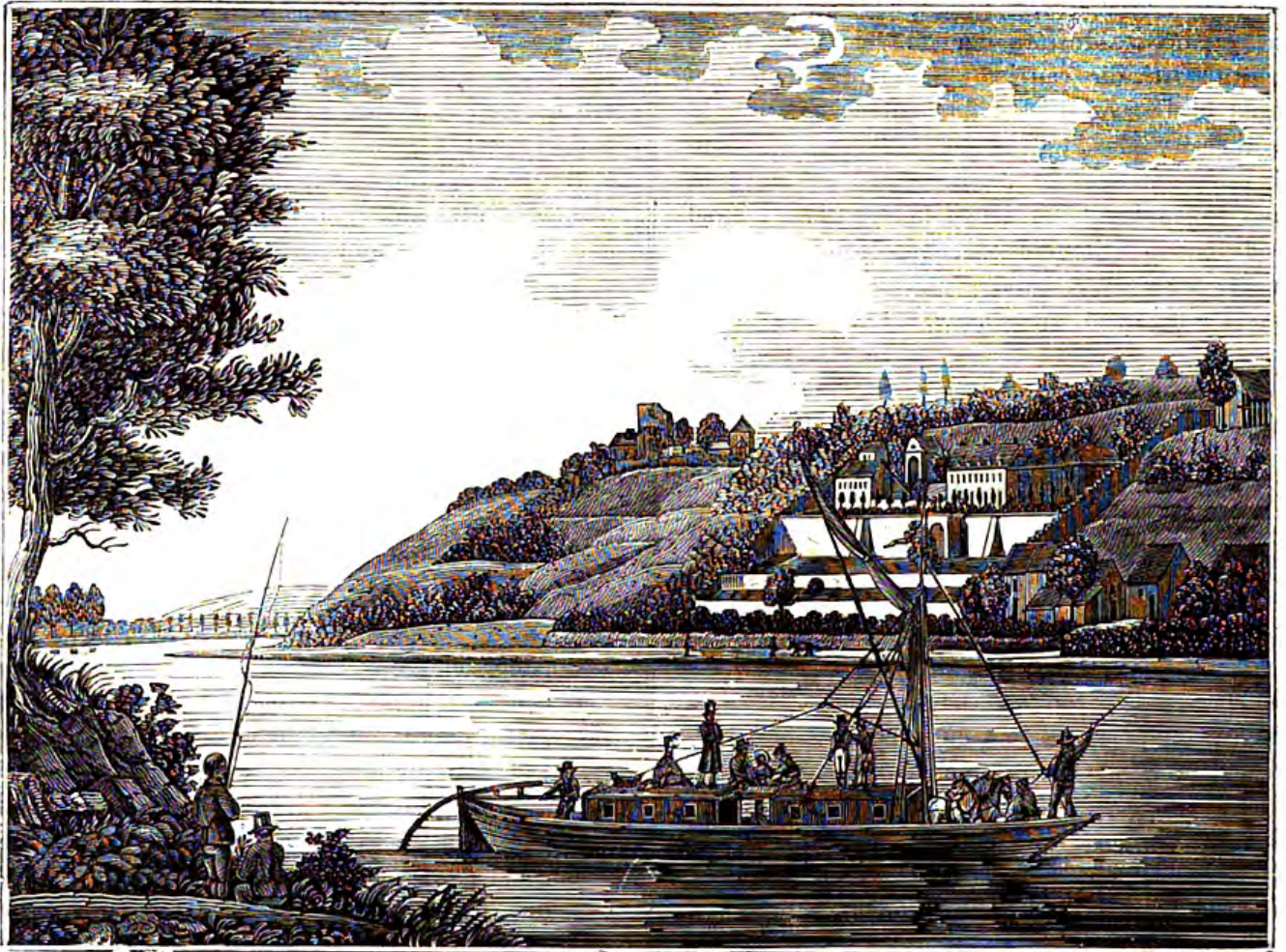
Dak met Sociëteitsnaam: MOMUS, eveneens op het Maastrichtse Vrijthof. Dit pand staat aan de andere zijde van het Vrijthof, tegenover De Grootte Sociëteit.. Opgericht in 1883. Thans is het pand een van de - vele - restaurants die aan deze zijde van het Vrijthof zijn gesitueerd.

Interieur van de aan het Maastrichtse Vrijthof gelegen Sociëteit Momus in 1883.

Interieur Sociëteit Momus omstreeks 1890

DE BUITEN-SOCIETEIT BIJ MAASTRICHT.

De op de Sint-Pietersberg in het voormalige klooster van Slavante gevestigde Buitensociëteit van Maastricht⁴. Vrijdag 10 juni 1855 is koning Willem III aanwezig in deze buitensociëteit, alwaar hem dan een dejeuner wordt aangeboden. De koning brengt van donderdag 9 tot en met maandag 13 juni van dat jaar een bezoek aan Maastricht. Hij arriveert donderdag 9 juni in Maastricht per trein, komende vanuit Aken. Deze spoorlijn is de eerste in Limburg en werd in 1853 geopend. Valkenburg heeft nog een, in mergelsteen opgetrokken, station uit dat jaar.

⁴ Bron: *DE AARDBOL, Magazijn voor hedendaagsche Land- en Volkenkunde*, derde deel: De Nederlanden, met Platen en Kaarten. Amsterdam, J.H. Laarman, 1841 (p. 638)

2. **Boxtelse sociëteiten.**

In Boxtel hebben meerdere sociëteiten bestaan: besloten gezelligheidsverenigingen met leden die uit een bepaalde stand der bevolking komen. De voor Boxtel thans bekende namen van sociëteiten luiden: **(De) Harmonie**, die reeds in 1840 bestaat⁵; **(De) Katholieke Kring; Burgerkring; Gezelligheid; Eensgezindheid; Zeventien Büllekes Blauw**. Van de meeste is op dit moment onder meer nog onbekend wanneer ze worden opgericht en tot welk moment ze bestaan.

Van **Sociëteit De Harmonie** weten we slechts dat deze bestond *uit notabele ingezetenen*. We weten dat deze sociëteit een eigen lokaliteit had, doch waar dat was is helaas in nevelen gehuld.

De sociëteitsnaam **Burgerkring** kwam meer voor: in Roosendaal bestaat einde 19e eeuw een sociëteit met dezelfde naam; alsook te Hilversum in de jaren dertig van de twintigste eeuw.

Hetzelfde geldt voor de naam **Gezelligheid**: een sociëteit met die naam wordt te Helmond opgericht en heeft daar haar onderkomen aan de toenmalige Pantoffelstraat, de huidige Veestraat.⁶ Anno 2011 bestaat deze gezelligheidsvereniging nog steeds, viert dat jaar haar 140 jarig bestaan en is daarmee een van de oudste, nog bestaande sociëteiten⁷. Tegenwoordig heeft zij haar onderkomen in een pand aan de Prins Bernhardlaan te Helmond.

Sociëteit Burgerkring te Boxtel

Dit artikel behandelt ontstaan en geschiedenis van **Sociëteit Burgerkring** te Boxtel, die bestaat tussen april 1910 en omstreeks 1960.

Een andere Boxtelse Sociëteit, **Gezelligheid**, vindt onderdak in de lage aanbouw links naast en tegen het hoofdgebouw van het rond 1880 gebouwde **Hotel Van Dijk**, dat later **Hotel Riche** heet.⁸ In dit gebouw huist sinds 1977 **Modecentrum Theelen**. Genoemde aanbouw, waar Sociëteit Gezelligheid huisde, bestaat ook nog steeds en is nu onderdeel van genoemde kledingwinkel. Sociëteit **De Eensgezindheid** wordt hoogstwaarschijnlijk begin 1914 opgericht en houdt domicilie in **Hotel De Kei** op de Markt.

⁵ Bron: **Algemeen Handelsblad** 14 december 1840.

⁶ **Giel van Hooff**: *Op pad met Jacobus Craandijk, Helmond rond 1880*, inbrabant nr. 5, oktober 2010, blz. 30

⁷ Eindhovens Dagblad, 18 november 2011

⁸ **Piet Dorenbosch**: *Boxtel in oude ansichten* (tekst bij afb. 95), Europese Bibliotheek, Zaltbommel 1979.

Bericht uit Boxtel inzake Sociëteit De Eensgezindheid, in de Nieuwe Tilburgsche Courant van 11 maart 1914.

De Boxtelse Sociëteit (**De**) **Katholieke Kring** is mogelijk opgericht in navolging van de Sociëteit met die naam, die in het jaar 1867 in 's-Hertogenbosch wordt opgericht door oud-minister **Van Son**⁹. In het oprichtingsjaar koopt deze Bossche Sociëteit het **Oude Posthuis** in de straat **Achter het Wilt Varken**, nr. 1-3, sloopt het pand en laat er een fraai sociëteitsgebouw optrekken, dat heeft bestaan tot 1938, in welk jaar het wordt gesloopt.¹⁰ Deze Sociëteit draagt een prominent rooms-katholiek karakter: zij wordt opgericht *ter versterking van de katholieke zaak*. Artistiek duizendpoot, drukker en ondernemer **Henri Boogaerts**¹¹, die ook nog een tijd in Boxtel (Burgakker) woont, bemoeit zich actief met deze Bossche vereniging, maakt in 1867 de oprichting mee en is er vanaf 1869 lid van.¹² In het jaar 1852 zijn er in 's-Hertogenbosch maar liefst 8 sociëteiten actief¹³. Wanneer in Boxtel (**De**) **Katholieke Kring** wordt opgericht en wanneer weer ter ziele gaat is thans niet bekend.

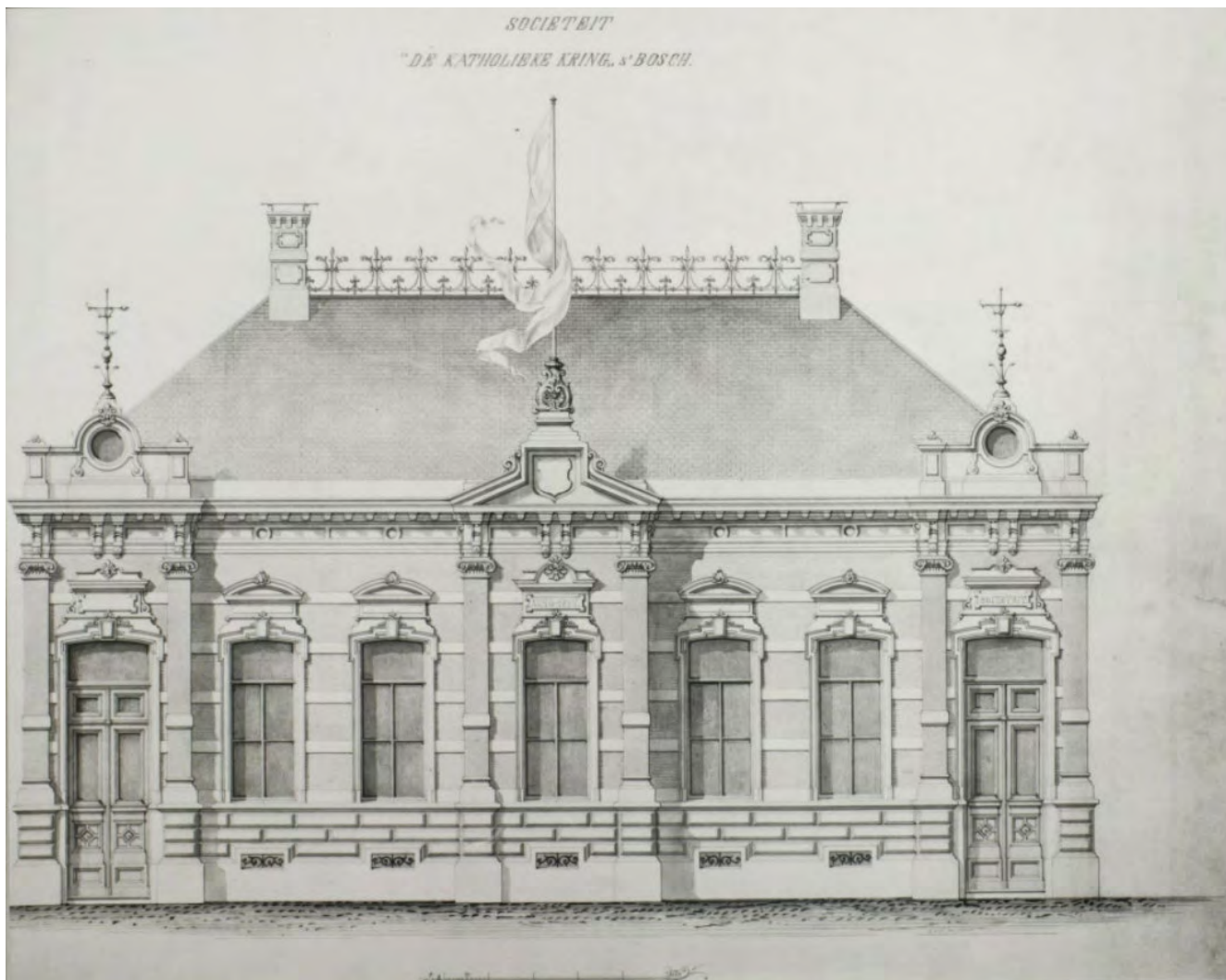
⁹ mr. **Jan Baptist van Son**, geb. 's-Hertogenbosch 8 juni 1804, overl. 's-Hertogenbosch 6 november 1875. Bleef ongehuwd. advocaat, officier van Justitie, buitengewoon lid 2e Kamer, minister voor Katholieke Eredienst, Lid Raad van State, Lid Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, bestuurslid Provinciaal Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant.

¹⁰ website www.bossche-encyclopedie.nl / Bossche straatnamen, door **Ed Hupkens** (Stadsblad woensdag 16 december 2009).

¹¹ Oprichter en eigenaar van o.m. **Peinture Bogaerts**.

¹² **Henri Bogaerts** (1842-1902), oprichter/uitgever van onder meer **De Katholieke Illustratie** en oprichter/eigenaar van **Peinture Bogaerts** die, later voortgezet door zijn zonen, in Boxtel domicilie had. Bron: artikel in Bossche bladen 1996: Een vergeten pionier, boekdrukker Henri Bogaerts, **R.H.M. van Breukelen**,

¹³ Almanak voor Noordbrabant 1852

Gebouw Bossche Sociëteit Katholieke Kring

1840: Eerste Boxtelse Sociëteit?

Uit enige bronnen weten we dat er medio december 1840 in Boxtel in ieder geval één sociëteit bestaat: **(De) Harmonie**¹⁴, in het onderhavige bericht aangeduid als *het gezelschap de Harmonie, bestaande uit notabele ingezetenen dezer gemeente*.

We vermoeden dat dit dezelfde sociëteit is als die, welke wordt vernoemd in een bericht inzake de inhuldiging, één jaar later, van **Paulus van Beijsterveldt** als nieuwe burgemeester van Boxtel. Van Beijsterveldt wordt op maandag 11 januari 1841 in Boxtel binnengehaald als burgervader. Daarvan verschijnt nadien een verslag in de krant¹⁵ en is er sprake van dat een deel der festiviteiten plaatsvindt *in de sociëteit*.

Bronnen artikel over Vereeniging Sociëteit Burgerkring te Boxtel

Het artikel dat u thans leest, is - voor een groot deel - gebaseerd op informatie, ontleend aan documenten, deel uitmakend van het archief waaronder:

- twee notulencahiers over de periode 10 maart 1910 t/m 10 april 1920

¹⁴ Algemeen Handelsblad, 14 december 1840.

¹⁵ Noord-Brabander, zaterdag 16 januari 1841.

- en van 3 juli 1920 t/m 10 april 1926 van *Vereeniging Sociëteit Burgerkring*
- notulencahier over de periode 3 januari 1942 tot en met 7 juli 1960
- een tweetal losse verslagen van zogeheten driemaandelijkse vergaderingen en wel van 25 februari 1960 (aanwezig 5 leden) en 7 april 1960 (aanwezig 5 leden) welke verslagen los zijn gevoegd in het cahier over de periode januari 1942-juli 1960
- een tweetal presentieboeken
- een introductiecahier,
- alsmede diverse documenten: (brieven, nota's, etc.) die - deels - de periode tot en met 1956 omvatten.

De eerste notulen beginnen met het woord *vergadering* gevolgd door de datum. Vanaf de vergadering van 23 oktober 1915 wordt dat *verplichte vergadering*, terwijl in het laatste cahier (1942-1960) de notulen aanvangen met *driemaandelijkse vergadering*.

In de notulen worden bestuur en leden aangeduid met de heer, gevolgd door de familienaam, vaak voorafgegaan door de letter(s) van de voornaam(en). Slechts ene enkele keer wordt een roepnaam vermeld. Als dat gebeurt, steeds in combinatie met de achternaam.

Aardig is dat we, door middel van de notulen, een inkijkje krijgen inzake andere Boxtelse gebeurtenissen. Zo zien we **Boxtel Vooruit** ontstaan en leren we dat één statie voor het nieuwe processiepark op Duinendaal een bedrag van maar liefst vierhonderd gulden kost.

Medio jaren negentig spreekt scribeur dezes met **Gied Segers** - gemeenteambtenaar te Boxtel én fervent amateur-historicus - en wat blijkt, Gied heeft overige deel van het archief in zijn bezit. De vereniging is ergens in de jaren vijftig van de 20ste eeuw ter ziele gegaan. Er zijn op dat moment echter nog geen concrete plannen om aan de hand van dat deel van het archief een publicatie te doen verschijnen.

Inmiddels is Gied overleden en tot voor kort was mij onbekend waar genoemd tweede deel van het sociëteitsarchief thans verblijft.

Zaterdag 2 februari 2019 verhuist het archief van Heemkunde Boxtel van de kelder van het voormalig raadhuis te Liempde naar de zolder van het Hofje op de Boxtelse Markt.

Daar gaat nadien op maandagavonden een ploegje vrijwilligers van Heemkunde Boxtel aan de slag om het archief inventariseren en te beschrijven, teneinde het toegankelijk te maken voor raadplegen en onderzoek. Daarbij komt uit het archief van Gied Segers het notulencahier van vergaderingen over de periode 3 januari 1942 t/m 7 juli 1960 boven water. Over de periode van 11 april 1926 tot en met 31 december 1941 - globaal 15 jaar - ontbreken de notulen.

3. **Grondslag Sociëteit burgerkring**

De Boxtel Sociëteit burgerkring wordt opgericht als gezelligheidsvereniging, niet

gebaseerd op godsdienstige grondslag. Dat is bijzonder in een periode dat Boxtel nog grotendeels rooms-katholiek is en de geestelijkheid grote invloed uitoefent ook op het reilen en zeilen van (nieuw op te richten) verenigingen. In de statuten is nergens een bepaling te vinden inzake godsdienstige beginselen of de (verplichte) benoeming van een geestelijk adviseur.

Toch menen wij een opvallende ontwikkeling te bespeuren. Vooral in de eerste periode na oprichting komen we soms enigermate 'tegendraads' gedrag tegen.

Wellicht dat dit gedrag der leden, nu kan worden gezien als een teken van ontworsteling aan (te) knellend gevoelde invloed van de dan nog alom tegenwoordige en invloedrijke, kerk. Dit geldt evenzeer voor bijvoorbeeld de beide harmonieën. Deze hebben de gewoonte om aan een optreden nog wel eens een balavond te knopen, waarop ook vrouwen aanwezig zijn en wordt gedanst. De geestelijk adviseurs zijn fel tegen zo'n balavond, ook zijn ze beducht voor drankmisbruik. In de praktijk leidt dit zelfs tot het dreigen met opstappen door een geestelijk adviseur...¹⁶

Voor de aanwezigheid van vrouwen op Sociëteit burgerkring hoeft niet te worden gevreesd. Hoewel enige malen tijdens vergaderingen voorgesteld om bij een bepaalde gelegenheid ook de echtgenotes aanwezig te laten zijn, is de meerderheid der leden hier tegen.

Uit het hierna volgende deel van dit artikel wordt expliciet duidelijk dat bij aanvang de Sociëteit zich profileert als niet op godsdienstige (lees katholieke) gronden opgerichte vereniging, terwijl uit de periode vanaf 1942 blijkt dat de katholieke invloed wèl degelijk prominent aanwezig is. Bij ontbreken van notulen over de periode 11 april 1926 tot en met 31 december 1941 kan over die periode niets worden gezegd met betrekking tot dit aspect.

Voorbeelden inzake het 'neutrale' karakter van de Sociëteit gedurende de eerste periode:

- Tijdens een vergadering vraag een lid of *de Sociëteit een katholieke vereniging vereniging is*, hetgeen door de voorzitter wordt ontkend;
- tijdens een andere vergadering maakt het lid Van Susante een opmerking over het feit dat hij in het clublokaal een ander lid *ongepaste lectuur* heeft zien lezen. De voorzitter antwoordt daarop dat het niet aan de Sociëteit is om daar een oordeel over te hebben of uit te spreken, hetgeen vervolgens weer door enige leden wordt bestreden...
- Het feit dat in de periode dat het processiepark wordt aangelegd verenigingen worden aangespoord om het bedrag voor een stenen statie (400 gulden) bijeen te brengen. De leden zijn niet bereid om uit de verenigingskas dit bedrag te fourneren. De voorzitter besluit dan maar om in het clublokaal een bus te plaatsen waar de leden een vrijwillige bijdrage kunnen deponeren. Na geruime tijd blijkt daar slechts een bescheiden bedrag in te zijn gedeponerd...

¹⁶ Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, **Piet van Oers**, 2008.

- Het (meer) katholieke karakter van de Sociëteit uit de periode vanaf 1942 blijkt uit het feit dat bij het overlijden van een (katholiek) lid uit de kas van de Sociëteit de kosten worden betaald voor het doen lezen van een heilige mis, tot heil van de overledene.
- In de notulen komen we een keer de opmerking tegen dat de vergadering wordt geopend met de christelijke groet.

Bekend is in ieder geval dat geurende laatstgenoemde periode één (witte) pater lid is van de Sociëteit...

Op 5 oktober 1918 telt de Sociëteit 31 leden, op de laatst bekende vergaderingen, die van 7 juli 1960 zijn 7 leden, waarvan twee bestuursleden, aanwezig.

4. **Drie kasteleins**

Een drietal kasteleins speelt een rol in de geschiedenis van Burgerkring.

Het betreft:

- **Kees (C.) van Dongen**
- **Pieter (P.) van de Ven**
- **Mol (Rumoldus H.) van de Ven**

Al deze kasteleins zijn zelf gedurende een periode lid van de sociëteit.

Overigens zij vermeld dat er nog een derde **Van de Ven** in het spel is, geen kastelein, doch de directeur van o.a. een destilleerderij en tabak- snuif- en sigarenfabriek **De Dageraad: P.C. van de Ven**. Hij is lid, tevens bestuurslid.

Wil Doyen en **Frans van Susante** schrijven in hun uitgave **Boxtel in grootmoeders tijd** bij afbeelding 97, dat Burgerkring aanvankelijk onderdak heeft bij **Kees van Dongen** en later verhuist naar het hotel van **Pieter van de Ven** op de Markt, doch op basis van bestudering van het beschikbare archief van de sociëteit blijkt de situatie waarschijnlijk toch iets anders te liggen.

Laten we eerst de etablissementen van genoemde kasteleins nader bezien.

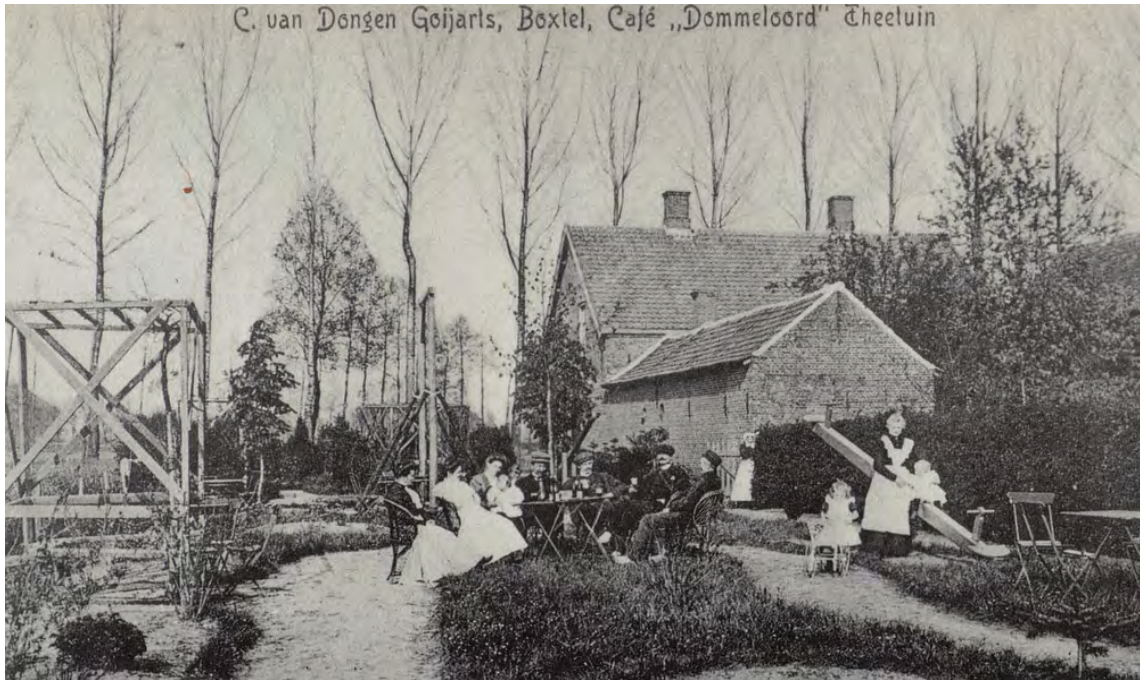
Café Dommeloord van Kees van Dongen

Kees van Dongen runt vanaf 1905 **Café Dommeloord**, met theetuin, dan gelegen aan de Eindhovenseweg, thans Brederodeweg.

Het betreft het deel van deze weg tussen de brug over de Dommel en Fellenoord en wel de panden die staat richting brug, aan de zijde van Dommelbind.

Het woonhuis van Van Dongen bestaat thans (AD 2014) nog. Het staat niet ver van de brug over de Dommel¹⁷. Kees is lid van de Sociëteit Burgerkring. Later verrijst in zijn theetuin een kiosk, waar de harmonie concerteert.

¹⁷ Boxtel in oud ansichten, afb. 77, **Piet Dorenbosch**, Europese Bibliotheek, Zaltbommel, 1979.

Beeld vanuit de (thee-)tuin bij woonhuis en café Dommeloord van Kees van Dongen. Op de achtergrond bomen langs de toenmalige Eindhovenseweg (thans Brederodeweg geheten). In deze theetuin geeft Boxtel's Harmonie jarenlang een liefdadigheidsconcert op de eerste zondag in mei, ten behoeve van de Dokter Hoek's Vereniging (later het Wit-Gele Kruis).¹⁸ Foto van begin 20e eeuw (van na 1905: het jaar waarin het café opent).

Handtekening van Kees van Dongen in het presentieboek van de Sociëteit, op de bladzijde betreffende de periode 23 t/m 25 oktober 1913.

Herberg Sint-Cathrien van Rumoldus H. van de Ven

Rumoldus of **Mol van de Ven** is kastelein van de oude herberg **Sint-Cathrien**, welke naam refereert aan het Gilde met die naam, dat daar, in nog vroeger tijden, haar onderkomen had. Deze herberg, met puntgevel, staat in de Rechterstraat ter hoogte van het linkerdeel van de huidige **HEMA**-winkel. Rumoldus is tevens lid van het koor van de Sint-Petrusparochie.

¹⁸ *Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, Piet van Oers, 2008 (blz.29).*

Rechterstraat te Boxtel in 1906, gezien ongeveer vanaf de hoek met de Kruisstraat richting Zwaanse Brug. Er is al elektriciteit in huizen: zie hoge masten en witte porceleinen isolatoren tegen de gevels. Links, het derde pand met hoge puntgevel is de oude herberg Sint-Cathrien¹⁹. Op die plek staat thans de winkel van de HEMA.

Behalve onderkomen voor het **Gilde van Sint-Cathrien** en later Sociëteit Burgerkring is herberg Sint-Cathrien ook de plek waar tussen 1879 en 1884 *De Boxtelse Fanfare (l'Aurore?)* onder leiding van de Bossche dirigent (waarschijnlijk **Christaan**) **Hörmann** repeteert. Op maandag 8 juni 1908 vindt in deze herberg ook de oprichtingsvergadering plaats van de *Gilde Bonds Harmonie* (toenmalige schrijfwijze). Daarbij zijn onder meer aanwezig kapelaan **C. Peters** van de Sint-Petrusparochie en mevrouw **Mahie**²⁰, bewoonster van kasteel Stapelen. Herberg Sint-Cathrien is tevens de plek waar het eerste openbare optreden van deze nieuwe harmonie op dinsdag 16 februari 1909 plaatsvindt.²¹ In het jaar 1908 ziet ook het andere muziekgezelschap het licht: **Boxtel's Harmonie**, waarvan de eerste voorzitter van Burgerkring, **Thomas van der Meijden** vele jaren bestuurslid is.

Hotel Van de Ven (De Bijenkorf) van Pieter van de Ven

Aan de westelijke wand van de Markt staan dan diverse markante panden. Nog

¹⁹ **Theo van den Aker / Piet van Oers** (foto's), *Boxtel kijk nou 'ns!*, p.134: *Het pand met de puntgevel huisvestte in die tijd herbergier Rumoldus (Mol) van de Ven. Daar heeft ook Sociëteit 'De Burgerkring' lange tijd zijn thuis.*

²⁰ Dit betreft mogelijk niet mevrouw **Maria Mahie-de Ceva**, doch haar dochter, **Maria Eugenie Gertrude Arthurine (Maria) de Locht-Mahie** (1881-1965), dan ca. 27 jaar oud..

²¹ *Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad*, **Piet van Oers**, 2008 (blz.11, 12).

behorende tot de Kruisstraat is er het witte pand van bakker **Groos**. Daarnaast staat - behorende tot de Markt, alhoewel dit deel een tijdlang werd aangeduid met Bosscheweg - wat aanvankelijk de woning is van Pieter van de Ven. Waarschijnlijk is dit pand aanvankelijk gebouwd als woonhuis. Wanneer dat gebeurt, is vooralsnog onbekend. Wel weten we dat kantonrechter **P.C. van de Ven** er gewoond heeft. Rechts ernaast staat een groot fraai pand, boven de ingang getooid met het bord van Hofleverancier: **Koninklijke Weverij P.C. van de Ven**. Rechts daarvan bevindt zich de woning van blauwverver **Princen**. Deze panden staan op diepe percelen die eindigen aan de oever van de Dommel.

Tijdens de mobilisatie gedurende de Eerste Wereldoorlog zijn in Boxtel veel militairen ingekwartierd. Een deel van de **Cavaleriebrigade** van de generaal-majoor **Willem Hendrik Piepers** is in Boxtel ondergebracht. In een brief²² van april 1917 vordert Piepers, in zijn functie van garnizoenscommandant, *het beneden voorlokaal van het woonhuis, bewoond door Pieter van de Ven tot ontspanningslokaal voor officieren en verleende hem vergunning tot het verkoopen van sterken drank in het klein in bovengenoemd lokaal*. Iets dergelijks zal zich ruim 25 jaar later herhalen als Engelse bevrijders dit pand wordt gevorderd als officiersmess.

Uit deze brief wordt onder meer duidelijk dat het pand in april 1917 nog dient als woonhuis van Pieter van de Ven.

Mogelijk dat het gebruik van een ruimte in zijn woning als ontspanningslokaal voor gemobiliseerde officieren een pril begin is van wat later - medio 1924 - zijn hotel op die plek zou worden.

²² Commandant Cavaleriebrigade, kenmerk Litt. c.b. no. 8143, d.d. 23 april 1917.

Achteraan op de foto: de westelijke wand van Boxtelse Markt, vóór 1910, 2e huis van met links de woning van Pieter van de Ven waar later Hotel Van de Ven of De Bijenkorf zal komen. Rechts ervan is dan nog Koninklijke Weverij Van de Ven in bedrijf (sinds ca. 1775)

Rechts van de weverij het pand van blauwverver Princen. In het witte pand links (Kruisstraat) woont bakker Groos. Rechts op de foto een deel van de noordelijke markt wand, daar waar later o.a. ABN-Amrobank en woninginrichting Den Ouden waren Gevestigd. De Markt is nog onverhard en er is één hoge lichtmast met spitsbooglamp.²³ April 1910 zou op het op deze foto zichtbare deel van de Markt, een muziekkiosk verrijzen.

Pieter van de Ven

Bij het vermelden van adressen geldt in Boxtel dat de aanduiding van panden in de loop van de geschiedenis meermalen, zowel voor de straatnaam alsook voor wat betreft het huisnummer, is gewijzigd. Daar komt nog bij dat gedurende lange tijd geen straatnamen worden gebruikt, doch een letter ter aanduiding van de wijk. Men is wellicht geneigd te denken dat adressering aan de hand van straatnaam/ wijknummer en huisnummer ooit werd ingevoerd teneinde het eenvoudig te maken post te adresseren en te bezorgen: dit is echter niet zo. Het voorschrijven van een bepaalde wijze van aanduiden van panden is op zeker moment ingevoerd teneinde het eenvoudiger te maken om... belasting te innen. Het valt echter buiten het bestek van dit artikel om hier op dit onderwerp verder in te gaan. Pieter van de Ven is bewoner van het woonhuis, gelegen op het adres Markt A 25. De aanduiding **A.25** stamt nog uit de tijd dat adressering geschiedde op basis van een wijkindeling, waarbij elke wijk werd aangeduid met een letter. Het centrum, waartoe de Markt behoort, draagt dan de letter **A**, gevolgd door het huisnummer. Nadien

²³ De eerste gloeilampen geven nog betrekkelijk weinig licht en hebben een korte brandduur. Een spitsbooglamp heeft een hoge lichtopbrengst en kan, hoog opgehangen, een groot gebied verlichten. Nadeel is dat de koolstaven een korte brandduur hebben. Dagelijks moeten ze worden vervangen. Vandaar een hoge mast en een flexibele ophanging zodat de lamp gemakkelijk kan worden neergelaten ter vervanging van de koolstaven.

wordt de adressering gewoon Markt 25. Nog later is die nummering zelf meermalen gewijzigd: het huidige (AD 2014) huisnummer 25 vinden we nu aan de noordelijke wand, de wand waar onder meer **ABN-Amrobank** en woninginrichting **Den Ouden** gevestigd zijn geweest. De westelijke wand van de Markt, waar o.a. Hotel Van de Ven heeft gelegen, heeft zelfs een periode **Boscheweg** geheten: in ieder geval luidt het adres van hotel Van de Ven tussen 1925 en 1944 **Boscheweg nummer 11**.

Kop van een, van april 1912 stammende factuur voor Sociëteit Burgerkring.

Conform de kop van hierboven afgebeelde nota, daterend van april 1912, heeft Pieter van de Ven op het adres Markt 25 tevens een fabriek van limonade en andere dranken gevestigd. Markt 25 is tevens het adres waar later Hotel Van de Ven wordt gevestigd. Pieter van de Ven behoort niet tot de eerste leden, doch wordt later wel lid: zijn naam komen we tegen in de presentielijsten: o.a. op 3 april 1920, 26 juli 1924. We kunnen de drie Van de Ven's goed onderscheiden in de presentieboeken: ieder tekent duidelijk met zijn eigen voorletters: **R.H.** van de Ven; **P.C.** van de Ven en **P.** van de Ven. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat dit onderling, of op verzoek van het bestuur, zo is afgesproken, teneinde vergissingen bij het uitdelen van boetes (i.v.m. niet aanwezig zijn of te laat komen) te voorkomen.

Wat onduidelijk blijft is de vraag, of de **Eerste Boxtelsche Electriscbe Limonade-Mineraalwater-, Champagne-Pilz-Fabriek** daadwerkelijk in het pand Markt 25 is gevestigd, of dat Pieter daar uitsluitend kantoor aan huis houdt, waarbij de fabriek op een andere locatie staat. Naast het Pand Markt 25 (richting Clarissenstraat) staat het fraaie grote pand van de **Koninklijke Weverij P.C. van de Ven** (gesticht ca. 1775). Dit bedrijf is als zodanig in ieder geval in februari van het jaar 1929 nog in werking.²⁴

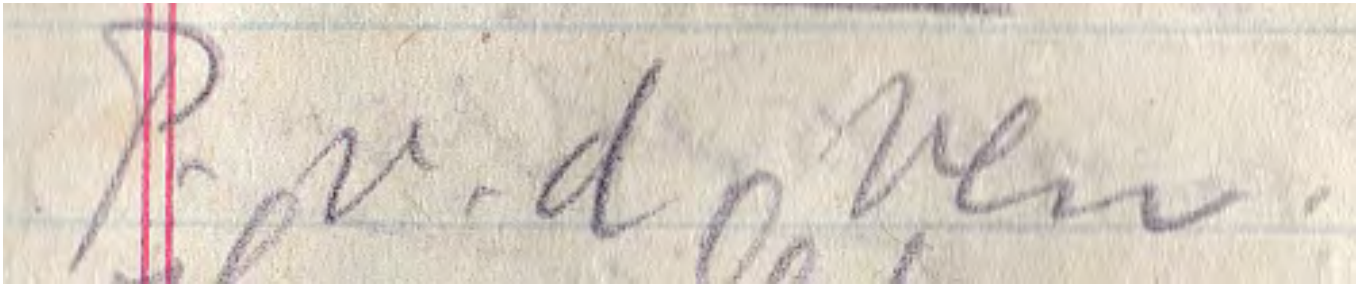
Nadien komt in dit pand tussen ca. 1932-1939 **Hotel Victoria** van **fa. Jos van Berkel** en vanaf 1939 tot ca. 1955 is er een **EDAH-winkel** in gevestigd (een aantal jaren is het adres van deze plek op de Markt Boscheweg 13) waarna er, tot in de jaren zestig, nog en verffabriekje onderdak vindt. Daarna volgt sloop van dit pand met een rijke historie en verschijnt op deze plek vervolgens het politiebureau (1968) met ernaast - grenzend aan de Clarissenstraat - een bankgebouw, daar waar voorheen het pand

²⁴ Advertentie in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 2 februari 1929.

van **blauwverver Princen** stond.

Thans staat daar alweer enige jaren (sinds 2010) het complex winkels en appartementen met de naam **De Croon** en de Croonpassage als verbinding tussen Markt en Rechterstraat.

Het is niet ondenkbaar dat op het ruime terrein, dat reikt tot aan de Dommel, achter de woning van Pieter v.d. Ven en de weverij nog een bedrijfspand stond waar de dranken worden geproduceerd. Indien de fabriek inderdaad in zijn woning is gevestigd, kan daar in 1912 in ieder geval geen onderkomen van de Sociëteit zijn.

Handtekening Pieter van de Ven in presentieboek van de Sociëteit Burgerkring op 3 april 1920.

We worden in die mening gesterkt door een foto van omstreeks 1960. Op dat moment is het pand van het voormalige Hotel Van de Ven gesloopt. Te zien is dat er dan achter nog een groot, hoog bedrijfspand aanwezig is, dat mogelijk dient als drankfabriek.

Westelijke wand van de Boxtelse Markt omstreeks 1960. Uiterst rechts een deel van het pand van blauwverver Princen. Links naast de poort met rondboog het pand van Weverij V.d. Ven, nadien in gebruik als Hotel Victoria, Edahwinkel en verffabriek (NELF). Links op de foto een houten hek waar voorheen Hotel Van de Ven stond. Achter op dit perceel zien we een ruim, hoog bedrijfspand met mansardekap. Mogelijk was dit in gebruik door Pieter van de Ven als fabrieksruimte voor zijn limonade en andere dranken.

Een detail van een foto, genomen vanaf de toren van de Sint-Petruskerk in het jaar 1930. Onderaan de foto zien we de Clarissenstraat die uitkomt op de Markt en naar rechts overgaat in de Kruisstraat. Links bovenaan zien we nog net de kruising van Kruisstraat met Rechterstraat en Burgakker. Rechts is met een witte pijl het bedrijfspand gemarkeerd dat mogelijk dient als bedrijfsruimte voor de drankenfabriek van Pieter van de Ven. Merk tevens de fabrieksschoorsteen op (rechts in beeld), kennelijk behorend tot een andere fabriek, mogelijk de weverij.

Het latere Hotel Van de Ven van Pieter van de Ven aan de Boxtelse Markt, geopend medio 1924. In 1925 wordt het nog omschreven als Café-Restaurant De Bijenkorf. In de bij deze foto geplaatste advertentietekst lezen we o.m.: 'Achter het Restaurant zeer groot terras met een rustig zitje en gezicht op een grooten mooi aangelegde tuin.' Voorts: 'Overdekte bergplaats voor rijwielen en motoren. Bonds=Café. Voetpomp v.d. A.N.W.B.' Het etablissement heeft dan reeds telefoon: no. 96.²⁵

Op donderdag 31 augustus 1944 trouwen de ouders van de schrijver van dit artikel voor de kerk (Sint-Petruskerk), waarna de bruiloft wordt gehouden in Hotel Van de Ven op de Markt. Het adres luidt dan **Bosscheweg 11**. Ook de huidige Clarissenstraat behoort dan nog toen het wegvak dat de naam **Bosscheweg** draagt. De naam **Clarissenstraat** wordt pas officieel vastgesteld op 25 januari 1949 . Waarschijnlijk is per die datum weer de straatnaam **Markt** ingevoerd ten aanzien van de panden aan de westelijke Marktwand.

In nog vroeger tijden heeft de Clarissenstraat de naam Kloosterstraat: naar het Clarissenklooster (14..-1717) dat daar dan ligt.

Omdat - vooralsnog - niet kon worden beschikt over een andere interieurfoto van Hotel Van

²⁵ foto bij advertentie op blz. 94, eerste Boxtelse Gemeentegids, 1925.

de Ven, is de hierna volgende foto, genomen tijdens het bruiloftsmaal, bij dit artikel geplaatst.

Interieur Hotel Van de Ven, aan de Markt Boxtel, donderdag 31 augustus 1944. Huwelijk Jan van Nooijen en Annie (Johanna Agnes Maria) van Haren. De foto is waarschijnlijk gemaakt in de richting van de achterzijde van het Hotel. De man rechts achteraan is de bruidegom. We zien hier waarschijnlijk de middenruimte, gelegen achter de gelagkamer en de serre, waarvan sprake is in een toegestaan verzoek tot aanwijzing van een andere lokaliteit waarvoor de sociëteitsvergunning van kracht was medio 1930 : in casu de verhuizing van herberg Sint-Cathrien naar Hotel Van de Ven.

Hotel Van de Ven biedt aan nog andere verenigingen gastvrijheid. Zo worden er in de jaren twintig schaakwedstrijden gehouden, georganiseerd door **Den Brabantschen Schaakbond**²⁶. Zaterdag 4 januari 1930 wordt in Hotel Van de Ven een nieuwe kegelbaan van de Boxtelse kegelclub **TONEVIDO**, in aanwezigheid van onder anderen de burgemeester, in gebruik genomen. Bij deze gebeurtenis wordt door **Fotobureau Het Zuiden** een foto gemaakt.²⁷ Zaterdag 27 oktober 1934 vindt er een kegeltournooi plaats²⁸.

5. **Begin 20e eeuw: te weinig zaalaccomodatie in Boxtel**

We zien dat in het begin van de twintigste eeuw er steeds meer verenigingen voor vrijetijdsbesteding ontstaan, zoals harmonieën, gymnastiekvereniging, schietverenigingen (de laatste mogelijk als overblijfsel/voorzetting van de opgeheven schuttersgildes, etc. Reeds bestaande organisaties groeien, waardoor bestaande ruimtes te klein worden. Tevens wordt duidelijk dat de bij cafés en herbergen

Een sfeervolle prent van delen van de oost- en noordwand van de Boxtelse Markt

aanwezige ruimte - gelagkamer, aanpalend zaaltje - in veel gevallen tekortschiet. We zullen dat in ons verhaal inzake Sociëteit Burgerkring ook zien gebeuren. Niettemin willen we hier al melding maken van het feit dat omstreeks 1911 de nood op dit punt al hoog was. Woensdag 15 maart 1911 wordt over dit probleem een vergadering

²⁶ Nieuwe Tilburgsche Courant, 8 december 1928

²⁷ Nieuwe Tilburgsche Courant, maandag 6 juni 1930.

²⁸ Nieuwe Tilburgsche Courant, vrijdag 26 oktober 1934.

belegd waarbij aanwezig zijn: **Boxtel's Harmonie, R.K. Gildenbondsharmonie, Liedertafel Sint-Petrus, Sociëteit Gezelligheid, Sociëteit Burgerkring**, alsmede de **Gymnastiekvereniging**. Tijdens de vergadering is iedereen het er over eens dat er ergens in Boxtel een voorziening dient te komen waarbij het culturele leven zich verder kan ontwikkelen, doch vragen als waar en hoe worden niet beantwoord. Er gebeurt vooralsnog niets op dit gebied.²⁹ Dat zal nog 12 jaar duren. In die tijd is dit nog een onderwerp waarbij realisatie moet komen vanuit particulier initiatief: het wordt nog niet of nauwelijks gezien als iets voor de (gemeentelijke) overheid. Dat geldt eveneens voor de dan al jaren in Boxtel actief zijnde gasfabriek en elektriciteitscentrale: dat zijn allemaal particuliere initiatieven.

6. **Huisvesting Sociëteit Burgerkring**

Op basis van de beschikbare documenten volgt de conclusie dat men aanvankelijk is gehuisvest in herberg **Sint-Cathrien van Rumoldus of Mol van de Ven** in de Rechterstraat.

Het lijkt het er op, dat men reeds in de beginfase niet steeds op één locatie bijeenkomt. We leiden dit onder meer af uit een opmerking, gedaan tijdens een vergadering waarbij het nuttigen door de sociëteitsleden van een vaatje bier ter sprake komt. *De voorzitter stelde hierna nog voor om dit vaatje bij den Heer Van Dongen te consumeeren, omdat 't in den zomer gezelliger buiten zit.*³⁰

Een andere indicatie hierover vinden we in het verslag van de vergadering d.d. 31 oktober 1914. Het lid **Van Griensven** stelt dan voor om de donderdagavond als sociëteitsavond te laten vallen, omdat hij die avond vrijwel steeds de enige bezoeker is. President (voorzitter) **Thomas van der Meijden** wil die avond echter behouden. Argument is tevens dat er in de ruimte regelmatig moet worden gestookt, hetgeen nodig is voor het biljart.

Voorts luidt een zin uit de notulen: *Op verzoek kan de heer R. v.d. Ven steeds de zaal ter zijner beschikking hebben.*

Hieruit valt te concluderen:

- het biljart staat in een zaal van de heer R. v.d. Ven (Rumoldus H. van de Ven);
- de Sociëteit maakt gebruik van die zaal.

Nog een derde aanwijzing wordt gevonden in de notulen van de vergadering van 17 april 1915. Dan wordt voorgesteld om de volgende vergadering te houden bij C. van Dongen en daar in de tuin een vaatje bier te consumeren. Er wordt opgemerkt dat vergaderingen eigenlijk in het vergaderlokaal gehouden moeten worden en men stelt voor om het bier dan op een ander moment bij Van Dongen te gebruiken. Aldus wordt besloten. Hieruit blijkt dat het vergaderlokaal niet op de locatie van het café van Kees van Dongen is gelegen.

Een ander bewijs vormt een nota met kwitantie, gedateerd 13 mei 1911, inzake de betaling van het resterend bedrag van het aangekochte biljart: daarop is vermeld: *de Sociëteit Burgerkring p/a Café St. Cathrien Boxtel.*

²⁹ Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, **Piet van Oers**, 2008 (blz. 82).

³⁰ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring d.d. 15 juli 1916.

De bewuste nota/kwitantie inzake het restantbedrag biljart: volgens de vermelding had de sociëteit medio mei 1911 onderdak bij Café St. Cathrien in Boxtel.

We zien in een aantal gevallen dat een kwitantie uit de beginperiode (1914), wegens bijvoorbeeld het aftappen van een vaatje bier, voor ontvangst is getekend door Mol van de Ven. Voorts wordt de kastelein in een vergadersverslag in 1923 met **Mol** aangeduid.³¹

De eerste goedkeuring van de statuten op 3 januari 1911 is geadresseerd aan de Heer **R.H. van de Ven te Boxtel, Rechterstraat, Wijk A no. 219**, hoogstwaarschijnlijk het adres van herberg Sint-Cathrien die immers ook in de Rechterstraat staat.

In 1923 plaatst burgemeester **Van Beek**, die de sociëteit ter wille wil zijn, de Burgerkring op de zogeheten **dranklijst** (men wacht dan nog op de sociëteitsvergunning). In de terzake daarvan door het Gemeentebestuur aan de Sociëteit gerichte brief, wordt vermeld dat de sociëteit is gevestigd in pand **A.223** in de Rechterstraat, wederom hoogstwaarschijnlijk het adres van Sint-Cathrien. Dat het huisnummer ten opzichte van de vorige bron (medio 1911) anders luidde komt waarschijnlijk door een hernummering van wijk A (centrum).

Aldus kunnen we met redelijk grote zekerheid vaststellen dat als onderkomen van Sociëteit burgerkring dient:

- april 1910 - mei 1930³²: herberg Sint-Cathrien van Rumoldus of Mol van de Ven in de Rechterstraat. In welke periode men - bij mooi weer - wel eens uitwijkt naar de tuin van Café Dommeloord van sociëteitslid Kees van Dongen aan de Eindhovenseweg;
- (1) mei 1930 - ca. 1960: Hotel Van de Ven / De Bijenkorf, Markt 25, van Pieter van de Ven.

³¹ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 7 april 1923.

³² *In 1930 heeft het café van Rumoldus van de Ven (RvN: Sint-Cathrien) opgehouden te bestaan.* p. 188 *Van de Aar tot de Raaf, drs. Wim Veekens, 2018, Picture Publishers, Woudrichem.*

Opgemerkt dient nog te worden dat het adres van Hotel Van de Ven in een brief van het gemeentebestuur uit 1956³³ wordt vermeld als Markt 17: de huisnummering is weer gewijzigd.

7. **Activiteiten Sociëteit**

Waaruit bestaan de activiteiten van Sociëteit Burgerkring? Deze zijn divers en zijn door de loop der jaren onderhevig aan wijzigingen.

In ieder geval staat daarover in artikel 3 van de statuten:

Doel

De vereeniging stelt zich ten doel het vriendschappelijk verkeer en onderling genoegen harer leden te bevorderen. Zij tracht dit doel te bereiken doordat de leden zich vereenigen tot het voeren van gesprekken en door gepaste gemakkelijkheden zich een aangename ontspanning verschaffen.

Zo wordt al snel na de oprichting besloten een biljart aan te schaffen. Om dit te kunnen bekostigen, worden aandelen uitgegeven. In latere vergaderingen komt regelmatig de uitloting van enige aandelen aan de orde. Zo zijn er medio juli 1914 nog 17 aandelen in omloop. Voor het spelen van een potje biljart moet worden betaald. De hoogte van dit bedrag is meermalen onderwerp van discussie, naar aanleiding waarvan het bedrag vervolgens wordt gewijzigd.

Overigens vormt het biljart ook anderszins regelmatig een agendapunt, of aanleiding tot lange discussies.

Juli 1910 koopt men bij Biljartfabriek **Het Noorden in Helpman bij Groningen** een biljart voor een bedrag van f 400,-- met 5% korting resteert zo een bedrag van f 380,--. Hiervan wordt direct f 300,-- betaald, het resterend bedrag van f 80,-- volgt later.

³³ Brief gemeentebestuur Boxtel d.d 7-9 1956, nr. 4391, onderwerp: sociëteitsvergunning (archief Burgerkring).

Een **aspergemaaltijd** blijkt echter veruit favoriet te zijn. Er wordt nogal eens naar gevraagd, doch regelmatig moet het bestuur deze wens afwijzen in verband met de deplorabele toestand van de kas...

Ook worden biljart- schiet- en kaartwedstrijden - aangeduid met *concoursen* - gehouden, waarbij een commissie wordt benoemd die een reglement moet opstellen en moet bepalen welke prijzen er zullen zijn.

Niet altijd kunnen de wensen van de leden worden gehonoreerd omdat het bestuur concludeert dat er op dat moment (te) weinig geld in kas is...

Regelmatig terugkerend: het consumeren van een vaatje bier. Een enkele keer is er sprake van een uitstapje: naar een tentoonstelling in Tilburg, nadien ook nog naar Antwerpen.

Van gehuwde leden wordt verwacht dat ze bij de geboorte van een kind een rondje te geven, van ongehuwden wordt dat op hun verjaardag verwacht.

Het deelnemen aan een retraite³⁴ wordt tevens als uitje gezien en komt meermalen ter sprake. Het wordt onder andere geopperd bij het inhoud geven aan het feest bij gelegenheid van het 12½ jarig jubileum van de Sociëteit.³⁵

8. **Representatie naar buiten**

Voorts vindt ook representatie naar buiten toe plaats, onder andere bij de inhuldiging van de nieuwe burgemeester **Frans (Franciscus W.) van Beek** in 1919.

Zondag 29 mei 1932 geeft **Boxtel's Harmonie** een feestconcert bij gelegenheid van het behaalde succes op het concours te Eindhoven op Tweede Pinksterdag.³⁶ Die avond wordt de directeur (dirigent) **Janus (A.A.) Groot** uit 's-Hertogenbosch, gehuldigd.

Daarbij geven ook de Boxtelse Sociëteiten **Burgerkring** en **Gezelligheid** acte de présence en bieden een (lauwer-)krans aan. Het blijkt dat enige bestuursleden van de Harmonie tevens lid zijn van de Sociëteit Burgerkring, waaronder **Henri van Griensven**.³⁷ Ook eerste sociëteitsvoorzitter **Thomas van der Meijden** is vanaf de oprichting van Boxtels Harmonie in 1908 de eerste secretaris en blijft, gedurende ruim dertig jaar, bestuurslid.³⁸ Zijn vader **Jan van der Meijden** is lid van een fanfare die in de 19e eeuw reeds bestaat. ³⁹ Na het opheffen van die fanfare wordt de grote trom nog jarenlang bewaard op het dan, vrijstaand op de Markt aanwezige, raadhuis uit 1843. Dit slaginstrument vormt nadien het begin van een nieuwe Boxtels muziekgezelschap.⁴⁰

³⁴ voor niet-katholieken: een retraite was een periode (dag of enige dagen achtereenvolgend) van terugtrekken in bijvoorbeeld een klooster voor bezinning. Bijwonen van de heilig mis en te biecht gaan (vergeving voor begane zonden vragen) maakte er vaak deel van uit.

³⁵ Notulen Sociëteit burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 1 juli 1922.

³⁶ Tilburgsche Courant, dinsdag 31 mei 1932.

³⁷ Notulen Sociëteit Burgerkring Boxtel, vergadering d.d. 1 juli 1922.

³⁸ Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad (blz. 20), **Piet van Oers**, 2008.

³⁹ Brabants Centrum 3 januari 2008.

⁴⁰ Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, **Piet van Oers**, 2008.

Het plan om een krans aan te bieden ontstaat spontaan als het bestuur bij Kees van Dongen aan een lekker potje bier zit. Er zijn dan ook nog vijf andere leden aanwezig, die desgevraagd helemaal instemmen met het plan voor de krans.

Janus (A.A.) Groot uit 's-Hertogenbosch, eerste directeur/dirigent van Boxtel's Harmonie. Hij wordt per 15 augustus 1908 aangesteld voor f 350,-- per jaar. Voor die vergoeding is hij tweemaal per week in Boxtel voor het leiden van de repetities. Groot is muzikleraar in Tilburg, waar hij tevens dirigent van de Nieuwe Koninklijke Harmonie is.

*Hij vervult de functie van dirigent te Boxtel tot het jaar 1948. In dit jaar wordt hij opgevolgd door Antoon Molenschot, die aan het roer zal staan tot 1968. *)*

*) Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, Piet van Oers, 2008.

Andere aanwezige leden zijn ook bestuurslid van de Harmonie en die kunnen natuurlijk niet gevraagd worden. Er is echter, gezien de tijd, geen gelegenheid meer geweest om de leden hiervoor bijeen te roepen voor een vergadering. Dit is aanleiding voor de voorzitter om nadien tijdens een ledenvergadering hierop terug te komen om de gang van zaken toe te lichten. De Voorzitter vraagt daarbij of hij in de geest van alle leden heeft gehandeld door het aanbieden van de lauwerkrans. Een algemeen applaus krijgt hij als antwoord. Bij die gelegenheid krijgt hij tevens complimenten voor de fraaie speech die hij hield bij de huldiging van Boxtel's Harmonie.

Één jaar later, viert dezelfde Harmonie feest vanwege haar 25-jarig jubileum.⁴¹ Zaterdag 8 juli 1933 vindt in verband daarmee de opening van *muziekfeesten* plaats. Die opening geschiedt met een concert op de kiosk op de Markt. In de pauze vindt in een van de zalen van **Hotel Van Vlerken** of **Het Vergulde Hert** (op de hoek Markt en Kruisstraat: het huidige **Hart van Boxtel**) de huldiging van directeur Janus Groot plaats. De dag erop, zondagmiddag, volgt in de zaal van **Hotel Riche** in de Stationsstraat (thans **Modacentrum Theelen**) de officiële receptie. Daarbij maakt ook **Burgerkring** haar opwachting.

⁴¹ Nieuwe Tilburgsche Courant, maandag 10 juli 1933.

Boxtel's Harmonie voor de kiosk in de tuin van Hotel Riche in de Stationsstraat. 1933: foto bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de Harmonie. Op de foto staan - in de functie van bestuurslid van de Harmonie - tevens diverse leden van Sociëteit Burgerkring: op de voorste rij, zittend, o.a. Thomas van der Meijden (4e van links) en Johan van den Boer (2e van rechts). In 1908 zijn - binnen vier weken tijd - twee harmonieën opgericht: Boxtel's Harmonie en - zoals in het begin nog werd geschreven - de R.K. Gildenbonds Harmonie.⁴² Thomas van der Meijden is meerdere decennia secretaris van de Harmonie.

Thomas van der Meijden is niet alleen mede-oprichter, hij is ook de eerste voorzitter van Burgerkring. Nadien volgen diverse anderen. We noemen in dat kader nog één naam, omdat hij vele jaren voorzitter is: **Johan (J.H.L.) van den Boer**. Bij de bestuursverkiezingen, gehouden op 5 april 1924, geeft hij te kennen, zich niet meer beschikbaar te stellen als bestuurslid. Hij wordt echter toch herkozen. Langdurige discussies volgen en leiden er uiteindelijk toe dat hij bereid is de voorzittershamer nog gedurende drie maanden te hanteren. Daarna moet er een oplossing komen in de vorm van een andere voorzitter of president. Als die drie maanden ten einde zijn blijft hij toch maar aan als voorzitter. Johan van den Boer is werkzaam bij de sigarenfabriek⁴³ waarvan de beide firmanten mede-sociëteitslid

⁴² Oprichtingsadat:a: Gildenbonds Harmonie: 8 juni 1908 in herberg Sint-Cathrien, Rechterstraat; Boxtel's Harmonie: 10 juli 1908 in Het Vergulde Hert aan de Markt. (Bron: Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, **Piet van Oers**, 2008. (Het Vergulde Hert of Herberg van Th. van Son, gebouwd in 1840, later o.m. Hotel Van Vlerken. Op deze plek staat nu: café/bar Hart van Boxtel).

⁴³ in een schrijven d.d. 13-11 1924 van het Ministerie van Justitie inzake wijziging der statuten, wordt Van den Boer aangeduid als 'handelsagent' (archief Sociëteit Burgerkring).

zijn: **H. Jos** en **Jan van Susante**.⁴⁴ Gedurende lange tijd treffen we de naam van De Boer bovenaan de bladzijden in het presentieboek betreffende de aanwezigheid der leden op avonden en (verplichte) vergaderingen van de Sociëteit: hij is er dan kennelijk als eerste aanwezig.

P.C. van de Ven is jaren achtereen secretaris/penningmeester. Hij is eigenaar van een destilleerderij en likeurstokerij, handelde in *zuivere onversneden* Bordeaux wijnen en bestiert tevens **Tabak- snuif- en sigarenfabriek De Dageraad** .

Er is eigenlijk niets nieuws onder de zon. Tegenwoordig kom je bij verenigingen en door deze tentoongespreide activiteiten ook veelal dezelfde mensen tegen. Bij Sociëteit burgerkring is het al niet anders: leden zijn tevens (bestuurs-) lid van een harmonie; koor of bijvoorbeeld **Sint-Vincentiusvereniging**, zijn raadslid, of hebben in 1913 zitting in het **Comité 1813-1913**, dat de herdenking voorbereidt van de viering van honderd jaar onafhankelijkheid (bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden).

Dat is ook een van de redenen dat het regelmatig gebeurt dat iemand gekozen wordt in het bestuur, doch de functie weigert te aanvaarden.

Éénmaal komen we daarover expliciet een mededeling tegen: iemand wordt gekozen in het bestuur en weigert zijn benoeming te aanvaarden: zijn reden is gelegen in het feit dat hij nog betrokken is bij meerdere andere verenigingen waar hij reeds bestuurslid is.

⁴⁴ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 5 juli 1924.

November 1913, onafhankelijkheidsfeesten⁴⁵ Boxtel. Beeld uit de Clarissenstraat (locatie waar tussen ca 1967 en 2016 Garagebedrijf NIVO stond). De namaak-vliegmachine werd waarschijnlijk gemaakt door o.a. kinderen van de Weduwe Van Rooy. Links bovenaan de gevel zien we de naam van hun bedrijf: rijwiel-handel en reparatie-inrichting Weduwe J. van Rooij.⁴⁶ Rechts van weg - niet te zien op deze de foto - staat het Protestantse Kerkje.

⁴⁵ Op 2 december 1813 wordt prins **Willem Frederik Prins van Oranje-Nassau** in Amsterdam geïnstalleerd als soeverein van Nederland. In 1815 wordt België bij Nederland gevoegd en roept Willem zich uit tot koning **Willem I**. In 1830 scheidt België zich af, hetgeen in pas 1839 door Willem I wordt erkend (april 1893: Verdrag van Londen).

⁴⁶ **Katholieke Illustratie**, no. 7, 22 november 1913.

ZUIVERE ONVERSNIJEN
BORDEAUX-WIJNEN,
DISTILLEERDERIJ EN LIKEURSTOKERIJ.

TABAK - SNUIF - & SIGARENFABRIEK.

Import: *P. C. van de Ven.* Export:

Baxtel, den 5 October 1901

De Heer Sociëteit "Burgerkring" te Debet
Voor aan U.E.d. à contant verkocht en geleverd: Baxtel

<i>N. 313.07</i>	<i>24</i>	<i>liter</i>	<i>Dochter</i>	<i>Uenoors</i>	<i>4, 00</i>	
<i>116560</i>	<i>21</i>				<i>4, 20</i>	
					<i>9, 00</i>	

Verzoeken het luchtgat door den bondel en niet in de duigen te boren.
Ledig goed wordt tegen den berekenden prijs vergoed.

Verzoeken wij U ledig goed spoedig en franco terug te zenden
Station Kasant Baxtel.

Aanmerkingen binnen acht dagen.

Fabrieksdirecteur P.C. van de Ven is zelf ook een tijdlang (bestuurs)lid van de Sociëteit.

8. Periode Eerste Wereldoorlog

De bestaansperiode van de sociëteit omvat de periode van de Eerste Wereldoorlog, die uitbreekt na de moord op de Oostenrijks-Hongaarse troonopvolger aartshertog **Frans Ferdinand** en diens vrouw **Sophie** te **Sarajewo** op 28 juni 1914. De oorlog zelf begint korte tijd later, op 4 augustus van dat jaar en zal eindigen met een wapenstilstand op 11 november 1918, getekend in een spoorwegwagon in het bos van **Compiègne**, waarna het nog een jaar zal duren voordat, op 28 juni 1919, de

Vrede van Versailles wordt getekend. Een vrede die alle elementen bevat voor de twintig jaar later volgende **Tweede Wereldoorlog**.

Op 1 augustus 1914 mobiliseert Nederland de krijgsmacht. Dit heeft onder meer tot gevolg dat veel militairen in Noord-Brabant worden ondergebracht, ook in steden en dorpen waar geen kazernes zijn: daar worden de militairen ingekwartierd bij de burgerbevolking: in huizen, schuren, scholen en andere leegstaande of gevorderde gebouwen. **De Staat van Beleg** en/of **van Oorlog** gaat gelden voor grote delen van het land.

In Boxtel wordt onder meer een, op zondag 2 augustus 1914 geplande uitvoering van de Gildenbonds Harmonie, vanwege de mobilisatie geannuleerd. Ook de vaste repetities komen te vervallen.⁴⁷

Daarna arriveren medio oktober, na het Duitse bombardement van Antwerpen, omstreeks één miljoen Belgische vluchtelingen in ons land, dat dan zo'n 6,5 miljoen inwoners telt. Ongeveer één jaar later zijn er daar nog zo'n 100.000 van over. Dit aantal zal de rest van de oorlog vrijwel constant blijven.

Veel van die vluchtelingen komen in eerste instantie in Boxtel terecht. Dat komt mede doordat Boxtel dan nog een belangrijk spoorwegknooppunt is. De minister van verkeer en waterstaat is de regie over het Nederlandse spoorwegennetwerk kwijtgeraakt: die is, na het afkondigen van de **staat van beleg** en/of **staat van oorlog**, overgegaan naar het militair gezag.

Naast reguliere vluchtelingen komen deserteurs en krijgsgevangenen ons land binnen, evenals vrijgelaten gevangenen. Vooral de aanwezigheid van gevangenen en (Duitse) deserteurs veroorzaakt onrust in het land, ook te Boxtel. De minister van Oorlog moet in de Tweede Kamer uitleg komen geven.

Kort na de mobilisatie vertoeven vele honderden (bijna 2.000) militairen enige tijd in het complex van de zusters **Ursulinen** aan de Baroniestraat. Doch ook andere ruimtes in Boxtel worden voor dat doel gebruikt: diverse andere herbergen en hun bijgebouwen, waaronder **'t Schipke** aan de Bosscheweg en de De Witte **Muis** in de Van Salmstraat. De leegstaande protestantse **Margaretha-Bewaarschool** aan de Breukelsestraat wordt voor vijf gulden per week gehuurd van de Diaconie van de Boxtelse Protestantse Gemeente. De **Torenschool**, aan de voet van de Sint-Petrustoren, krijgt eveneens militairen binnen haar muren.

Oisterwijk, vlak bij Boxtel gelegen, heeft in die tijd een inwonertal van 3.800. Dat aantal verdubbelt bijna door de 3.000 militairen die er worden ondergebracht.⁴⁸

Op diverse plaatsen in Nederland worden zogeheten **vluchtoorden** gebouwd, complete dorpen met scholen, winkels, kantines, kerken, etc. In Brabant gebeurt dat in **Uden**. Dit oord is berekend op maximaal 10.000 personen: uiteindelijk

⁴⁷ Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, **Piet van Oers**, 2008 (blz. 17)

⁴⁸ Nieuwe Tilburgsche Courant, 30 november 1915.

zullen er zo'n 7.000 vluchtelingen onderdak vinden. Voor sociëteit Burgerkring betekent deze periode onder meer dat een aantal leden onder de wapenen worden geroepen en zodoende een kortere of langere periode Boxtel moeten verlaten, of in ieder geval niet kunnen deelnemen aan de verenigingsactiviteiten. Ook treffen we enige malen een melding aan dat het sociëteitslokaal is bezet door militairen. Voor een groot aantal gemeenten in Noord-Brabant wordt de **Staat van Beleg** en/of **Staat van Oorlog** uitgeroepen. Dat gebeurt ook ten aanzien van Boxtel. Er wordt een avondklok, aangeduid met *politieuur*, ingesteld. Volksvermaak wordt sterk ingeperkt.

De vrijheid van de burger wordt dus beknot, het militair gezag kan - indien nodig - ingrijpende maatregelen treffen. Dat gebeurt onder meer met betrekking tot carnaval: de viering van dit feest is gedurende de jaren 1914-1919 in de zuidelijke provincies Noord-Brabant en Limburg verboden. Ook kermissen worden verboden. Zo mogen er geen **mombakkessen** (maskers) worden gedragen, iets dat ook buiten carnaval streng verboden is. We zien dat na afloop van de Eerste Wereldoorlog rooms-katholieke geestelijken alles in het werk stellen om het vieren van carnaval permanent in de ban te doen. Dit leidt op tot onlusten, o.a. in 's-Hertogenbosch.

vast te stellen en **BEVEELT**:

ARTIKEL 1.

Het is verboden zich gemaskerd, vermomd of verkleed op den openbaren weg te vertoonen.

ARTIKEL 2.

Het militair Gezag zal geene vergunning geven tot het houden van vergaderingen en bijeenkomsten, waartoe gemaskerde of vermomde personen, hetzij niet, hetzij zonder betaling van geld orwaardelijk of onvoorwaardelijk worden toegelaten.

Het gemaskerd of vermomd deelnemen aan vergaderingen en bijeenkomsten, als bedoeld in het voorgaand lid van dit artikel, of het geven van gelegenheid tot dergelijke vergaderingen en bijeenkomsten is verboden.

ARTIKEL 3.

Op 5, 6, 7 en 12 Maart en op 2 April 1916 is het verboden in de lokaliteiten, waarvoor een verlof of een vergunning ingevolge de Drankwet is verleend en in hare aanhoorigheden muziek te maken of toneeluitvoeringen te geven en toe te laten, dat er muziek gemaakt of toneeluitvoeringen gegeven worden, behoudens eene bijzondere vergunning van het Militair Gezag.

De in het voorgaand lid bedoelde lokaliteiten en hare aanhoorigheden zullen op 5, 6, 7 en 12 Maart en op 2 April 1916 te 12 uur 's nachts moeten gesloten worden.

ARTIKEL 4.

Schouwburgen, sociëteiten, koflehuizen, tapperijen en alle andere lokalen bestemd tot gezellig verkeer, waar gemaskerde of vermomde personen (voor wat betreft schouwburgen, anders dan op het toneel) worden toegelaten, waar zonder eene bijzondere vergunning van het Militair Gezag wordt toegelaten, dat muziek gemaakt of toneeluitvoeringen gegeven worden, of welke niet uit eigen beweging te 12 uur 's nachts sluiten, zullen door het Militair Gezag voor een bepaalden tijd worden gesloten.

ARTIKEL 5.

Op aanvragen om eene bijzondere vergunning, als bedoeld in de artikelen 3 en 4, welke nie

Maatregelen Militair gezag in 1916.

9. **Sociëteit Burgerkring had een voorganger**

Sociëteit Burgerkring vloeit voort uit **De Katholieke Kring**.⁴⁹

Hoewel nergens in de statuten expliciet staat dat Burgerkring een **rooms-katholieke** vereniging is, géén bepaling bevat inzake de religie der leden en er ook géén *geestelijk adviseur* wordt vermeld, valt van tijd tot tijd in de notulen te lezen dat het merendeel van de leden een rooms-katholieke achtergrond heeft. Eén keer wordt tijdens een vergadering inzake de aard van de Sociëteit die vraag zelfs expliciet gesteld: Het lid **A. Smits** stelt tijdens een vergadering⁵⁰ de vraag: ... *of dit een uitsluitend Katholieke Sociëteit was...* waarop de voorzitter antwoordt dat zulks niet het geval was. De vraag wordt gesteld op het moment dat de voorzitter een voorstel doet om geld bijeen te brengen voor de bekostiging van één statie in het pas aangelegde (katholieke!) **processiepark op Duinendaal**.⁵¹

In dit kader valt nog een aardig detail op te merken: kennelijk worden vergaderingen/bijeenkomsten niet geopend met gebed: daarover valt in de notulen niets te lezen, hoewel deze vrijwel steeds beginnen met een kort openingsritueel: verwelkoming / voorlezen notulen / innen contributie en boetes. Dit valt des te meer op, omdat de schrijver van dit artikel in 1979 secretaris wordt van de **Heemkundige Studiekring Boxtel en omgeving** (toenmalige naam). Ook de heemkundekring is geen expliciet katholieke vereniging. Toch kan schrijver zich nog goed herinneren hoe in die tijd (eind zeventiger / begin tachtiger jaren van de 20ste eeuw) de bijeenkomsten / vergaderingen / lezingenavonden nog stevast door de voorzitter - in die tijd **Piet de Boer** - met gebed wordt geopend...

10. **Initiatief tot oprichten nieuwe sociëteit**

Op donderdag 10 maart 1910 wordt een convocatie gezonden aan een aantal Buxtelse heren waarvan de afzenders waarschijnlijk vermoeden, dat er onder hen belangstelling bestaat een nieuwe sociëteit op te richten. De uitnodiging wordt verzonden door een comité, bestaande uit de heren

- **A. van Gastel** (beroep onbekend);
- **Thomas van der Meijden**, gemeentesecretaris;
- **Jan van Susante**, sigarenfabrikant;
- **Jos H. van Susante**, sigarenfabrikant;
- **P.C. van de Ven**, eigenaar van een tabak-, snuif- en sigarenfabriek

Geadresseerden worden uitgenodigd aanwezig te zijn op de oprichtingsvergadering van de nieuwe sociëteit waarvan de naam **Burgerkring** zal luiden, te houden op zaterdag 12 maart 1910 in, wat wordt aangeduid als, *het Sociëteitslokaal van de heer Rum. van de Ven* (Rumoldus H. van de Ven): derhalve **Herberg Sint-Cathrien**.

⁴⁹ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring te Buxtel d.d. 4 januari 1919.

⁵⁰ Notulen Sociëteit Burgerkring Buxtel, vergadering d.d. 4 april 1925.

⁵¹ Er bestond nog een processieverbod. In Buxtel vond jaarlijks in juni de H. Bloedverering plaats. Om te voorkomen dat men in overtreding raakte door op de openbare weg een processie te houden werd nabij de Sint-Petruskerk een park voor dit doel aangelegd. Het werd ontworpen door Paulus van Zogchel en aangelegd in 1923/'24. In 1925 werd het voorzien van een overdekt zogeheten 'rustaltaar'.

Aangezien het lokaal wordt aangeduid met **sociëteitslokaal** is het niet ondenkbeeldig dat het daarvoor wordt gebruikt door de kennelijk op dat moment reeds ter ziele zijnde sociëteit **De Katholieke Kring**.

11. Op voornoemde oprichtingsvergadering op zaterdag 12 maart 1910 zijn aanwezig de heren:
- Antoon van Uden;
 - Pieter van de Ven;
 - Ant. van Gastel;
 - Rumoldus van de Ven (kastelein herberg Sint-Cathrien in de Rechterstraat)
 - Jan Coenen;
 - W. Montens;
 - W. Paijmans;
 - Fr. Witteveen;
 - Jan van Haeren;
 - Jan van Susante;
 - Thomas van der Meijden;
 - Ant. Smits;
 - Jos Witteveen
 - E.J. Gudde.

Rumoldus van de Ven
Rumoldus van de Ven
 was tevens lid koor
 St. Petrusparochie

Toon van Uden
Toon van Uden.
 Zat in 1913 in Comité
 1813-1913, ter viering
 100 jaar Koninkrijk
 der Nederlanden

Jan v. d. Meerendonk
Jan v. d. Meerendonk.
 Zat in 1913 in Comité
 1813-1913, ter viering
 100 jaar Koninkrijk
 der Nederlanden.

Vic. v. d. Meerendonk
Vic. v. d. Meerendonk.
 Zat in 1913 in Comité
 1813-1913, ter viering
 100 jaar Koninkrijk
 der Nederlanden.

Hun handtekeningen zijn afkomstig uit het presentieboek van Sociëteit Burgerkring, dat moest worden getekend bij ieder bezoek aan een verenigingsavond.

Louis van Vlerken.
Hij was tevens lid
koor Sint-Petrusparochie

Lambert v.d. Vliert.
Hij was tevens lid
koor Sint-Petrusparochie.

Gijs Paijmans.
Hij was tevens lid
van de Sint-Vincentius
Vereniging.

12. **Eerste vergadering op zaterdag 2 april 1910**

Hierbij wordt het eerste bestuur gekozen, bestaande uit:

- president: **Thomas van der Meijden**
- vice-president: **Jan van Sustante**
- secretaris/penningmeester: **H. Verhoeven**
- 1e commissaris: **P.C. van de Ven**
- 2e commissaris: **Jan Coenen**

Lid zijn op dat moment:

- H.J. Boerdonk
- Antoon van Gastel
- Huub A. van Griensven
- H.M. van Griensven
- G.J. Gudde
- Jan van Haeren
- W. Montens
- G. Paijmans
- W. Paijmans
- Antoon Smits
- Jos van Susante
- Antoon van Uden
- Jos Witteveen
- Fr. Witteveen

Als buitenlid: H. G. van Leeuwen.

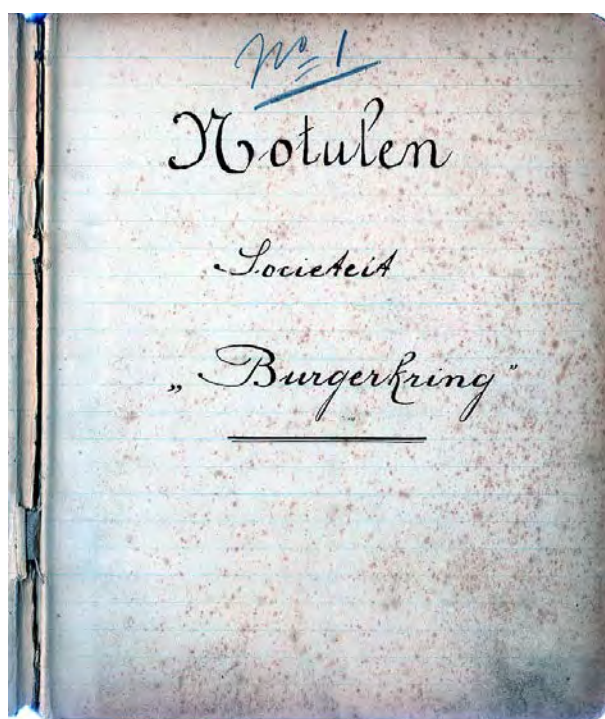
Gemeentesecretaris Thomas van der Meijden in zijn werkkamer. Hij vervult die functie tussen 1901 en 1936. Dus tot aan het jaar dat het vrij op de Markt staande raadhuis uit 1843 wordt gesloopt. Diverse brieven in het Sociëteitsarchief, afkomstig van de Gemeente Boxtel, zijn door hem in zijn functie van gemeentesecretaris mede ondertekend. Tijdens zijn lange ambtsperiode komen er enige fraudezaken onder gemeenteambtenaren voor. Ook hijzelf wordt in verband gebracht met vermiste militiegelden...

12. Kiosk op de Markt

Kort nadat Sociëteit burgerkring wordt geboren, wordt op zaterdag 30 april 1910 de gloednieuwe (verplaatsbare) muziekkiosk op de Markt in gebruikgenomen door beide - twee jaar eerder opgerichte - harmonieën: **Boxtel's Harmonie** en de **R.K. Gilden Bonds Harmonie**. Bij die gelegenheid zullen ongetwijfeld ook (bestuurs-) leden van Burgerkring aanwezig zijn geweest. mede omdat ze zelf (bestuurs-)lid van een van beide harmonieën zijn.

Markt te Boxtel met raadhuis uit 1843 en de op zaterdag 30 april 1910 in gebruik genomen muziekkiosk⁵². De Markt is nog onverhard, pas in 1924 wordt het plein geplaveid. Deze kiosk verdwijnt omstreek 1960 uit het dorpsbeeld. Foto van tussen 1910-1924.

Eerste bladzijde van het eerste notulenboek, omvattende de periode 10-3 1910 t/m 10-4 1920.

⁵² Reeds in november 1895 staat er een kiosk op de Boxtelse Markt. Het Muziekkorps er dienstdoende Schutterij van 's-Hertogenbosch geeft er op donderdag 14 november tussen 19.00-21.0 uur een concert bij gelegenheid van de inhuldiging van burgemeester **Frans Stael**. (Bron: Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant, 16 november 1895).

Bestuurs- en Ledenlijst
op 2 April 1910.

President. Th. van der Meijden
Vice-President. Jan van Susante
Secretaris. Penningmeester. H. Verhoeven
1ste Commissaris. J. G. van de Ven
2de idem. Jan Coenen

Leden

G. Tuijmans
H. M. van Griensven
Ant. van Gastel
K. Witterveen
W. Tuijmans
R. H. van de Ven
Jan van Baeren
Ant. Smits
W. Montens
Jos. van Susante
Ant. v. Uden
Jos. Witterveen
G. J. Guddle
H. J. Boerdonk.
Aub. A. v. Griensven

Buitenleden

H. G. van Leeuwen

Namen bestuurs- en reguliere leden Boxtelse Sociëteit Burgerkring, genotuleerd tijdens de oprichtingsvergadering van zaterdag 2 april 1910.

De statuten kent 2 artikelen inzake de leden.

Artikel 4: Leden. De vereeniging bestaat uit eereleden, leden en buitenleden.

Artikel 13: Buitenleden kunnen zijn personen, niet in de gemeente Boxtel gevestigd, en inwoners, welke op verderen afstand dan een half uur gaans van het sociëteitslokaal woonachtig zijn en de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt.

Gedurende de bestaansperiode van de Sociëteit worden - conform de statuten - jaarlijks bestuursverkiezingen gehouden. Het gebeurt nogal eens dat een verkozen lid weigert een bestuursfunctie te aanvaarden. Anderzijds gebeurt het ook dat men zo lang bleef aandringen dat iemand, die aanvankelijk weigert, toch nog overstag gaat. Ook komt het voor dat het zittende bestuur en bloc, dan wel gedeeltelijk, wordt herkozen bij acclamatie.

Bij koninklijk besluit nr. 65 van 2 januari 1911 worden de statuten van de Sociëteit voor de eerste keer goedgekeurd.

13. **Mutaties ledenbestand in beginperiode**

Gedurende het oprichtingsjaar 1910:

- donderdag 28 april treedt toe als lid: **C.H. Coopmans**
- zaterdag 28 mei treedt toe als lid: **J. Jurriëns**

- zaterdag 11 juni wordt lid: **Jan Spierings**
- donderdag 16 juni wordt lid: **A.J. van Liempt**
- donderdag 16 juni bedankt als lid: **Jos Witteveen** (wegens vertrek uit Boxtel)
- zaterdag 2 juli 1910 worden lid: **Fr. Spiering** te Amsterdam en **G. van Boeckel** te Liempde (beiden als buitenlid)
- zaterdag 23 juli wordt lid: **C.J. van Dongen**
- donderdag 25 augustus wordt lid: **Antoon Smits**
- zaterdag 1 oktober wordt lid: **G.C. Pulles**
- woensdag 19 oktober wordt lid: **Willem van Eupen**
- zaterdag 26 november wordt (buiten-)lid: **Jacques Theuwkens** te Brussel

In het jaar 1912:

- zaterdag 4 februari wordt lid: **W. Montens**
- donderdag 4 mei bedankt het lid: **G. Paijmans**
- zaterdag 4 november worden lid: **Frans van den Brandt** en **Lambert van de Vliert**
- maandag 22 april 1912 bedankt het lid **J. Jurriëns**
- zaterdag 8 juni 1912 wordt (buiten-)lid: **Piet de Bruijn** te Boxtel-Hal (handelaar in bloemen)

In 1913:

- zaterdag 8 februari wordt lid: **P.J.H. Biermans**
- zondag 12 oktober 1913 bedankt, wegens zijn vertrek naar Breda: **L.H. Coopmans**. Hij blijft echter buitenlid
- donderdag 23 oktober: als lid bedanken: **L. v.d. Vliert** en **Huub van Griensven**.

In 1916:

medio april wordt lid: de heer **A. van Breemen**.

In verslagen in die periode (1916/'17) komen ook als lid de namen voor van **Henri van Elten**, **B. Vekemans**, **P. Eltink**, **De Leijer** en **J. van den Meerendonk**. Niet duidelijk wordt wanneer zij als lid zij toegetreden.

Één vaatje bier te weinig voor alle leden

Medio oktober 1916 wordt tijdens een vergadering opgemerkt dat het leden tal dusdanig is gestegen dat het ene vaatje bier, dat op grond van een eerder genomen besluit bij iedere vergadering ten laste van de kas werd geschonken, niet langer toereikend was. Op 5 oktober 1918 telt de Sociëteit 31 leden.

STATUTEN.

Naam.

ARTIKEL 1.

De vereeniging Sociëteit „Burgerkring” is gevestigd te Boxtel.

Duur.

ART. 2.

De vereeniging is aangegaan voor den tijd van 29 jaren, te rekenen van den dag der oprichting, zijnde 2 April 1910.

Doel.

ART. 3.

De vereeniging stelt zich ten doel het vriendschappelijk verkeer en onderling ge-
noegen harer leden te bevorderen. Zij tracht dit doel te bereiken doordat de leden zich vereenigen tot het voeren van gesprekken en door gepaste gemakkelikheden zich een aangename ontspanning verschaffen.

14. April 1913⁵³ is er om en nabij 150 gulden in kas. Een kascommissie heeft de boeken gecontroleerd en in orde bevonden. Er wordt voorgesteld om een paar schaakborden aan te schaffen. Voorts stelt de president (voorzitter) voor om, met toepassing van artikel 9 van de statuten, de heren **A.J. van Liempt** en het buitenlid **J. Theuwkens** te royeren wegens het niet nakomen van hun betalingsverplichting. Aldus wordt besloten. Het lid **Lambert van de Vliert** stelt voor *om dagbladen, couranten of iets dergelijks op Sociëteitsavonden ter lezing te leggen*. Hierover wordt door veel leden gediscussieerd. Vervolgens wordt het aan het bestuur overgelaten om het voorstel in overweging te nemen. Bij een latere vergadering ⁵⁴ blijkt dat het

⁵³ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring Boxtel, d.d. 26 april 1913.

⁵⁴ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring Boxtel, d.d. 23 oktober 1913.

bestuur hieraan nog geen uitvoering heeft gegeven. Het bestuur meent dat ze dit liever wil overlaten aan de leden. De heer **Pulles** stelt daarop voor om een abonnement op de **Katholieke Illustratie**⁵⁵ te nemen, doch dit voorstel wordt bij stemming met 10 stemmen tegen en 9 stemmen vóór, verworpen (!). Na een stemming daarover wordt het besluit om bladen aan te schaffen, ingetrokken.

15. **Bezoek tentoonstelling te Tilburg**

Medio juli 1913⁵⁶ wordt het plan besproken om een bezoek te brengen aan de *Tilburgsche Tentoonstelling*. De president deelt mee, dat er - met inbegrip van de nog verschuldigde contributie over het derde kwartaal 1913 circa 160 à 170 gulden in kas is. Na discussie daarover wordt besloten op kosten van de kas een bezoek aan genoemde tentoonstelling te brengen en er ook een diner te gebruiken. Reis- en entreekosten zijn voor eigen rekening. Als datum voor het bezoek wordt zondag 13 juli vastgesteld. Na stemming wordt besloten dat ieder lid zes gulden uit de sociëteitskas mag besteden. De leden zijn niet gehouden gezamenlijk te vertrekken of terug te reizen. Wel wordt elke deelnemer om 19.00 uur verwacht in de restauratie op het tentoonstellingsterrein, teneinde gezamenlijk het diner te gebruiken. Later zal blijken dat, tengevolge van de zeer korte tijdsperiode tussen vergadering - 12 juli- en de dag van het bezoek aan de tentoonstelling: reeds één dag later, er leden zijn die niet op de vergadering van 12 juli aanwezig waren en zich tekort gedaan achten. Om die reden wordt, aan hen die zulks wensen, alsnog de gelegenheid geboden de tentoonstelling te bezoeken.

De Internationale Tentoonstelling van 1913 te Tilburg⁵⁷

In verband met het **Jubeljaar** 1913 (honderd jaar onafhankelijkheid/koninkrijk der Nederlanden) worden, reeds geruime tijd tevoren, in Tilburg plannen opgevat om dat jaar een grote tentoonstelling op het gebied van nijverheid, handel en kunst te houden. Burgemeester **Raupp** stelt voor, er een tentoonstelling van te maken zoals die reeds in 1909 was gehouden, doch groter van opzet. Aldus geschiedt. De tentoonstelling wordt op woensdag 18 juni 1913, 's middags om 14.00 uur geopend door de minister van landbouw, handel en nijverheid, de heer **A.S. Talma**, in bijzijn van onder meer de commissaris der koningin. Behalve ontwikkelingen op gebied van **nijverheid, handel en kunst** worden er ook congressen gehouden. Vermaak wordt bepaald niet vergeten: er is volop muziek te beluisteren. Behalve het eigen tentoonstellingsmuziekkorps, treden gedurende de openstellingsperiode maar liefst 38 muziekgezelschappen op, er is vuurwerk, er worden ballonvaarten (zowel door met gas gevulde ballonnen, alsook met hete-luchtballonnen) gehouden, evenals een concours hippique en diverse andere hippische evenementen.

⁵⁵ **De katholieke Illustratie** zag in 1867 in Den Bosch het licht. Uitgever was **Henri Bogaerts** die later in Boxtel zijn bedrijf **Peinture Bogaerts** had. In genoemd jaar werd in Den Bosch ook **Sociëteit De Katholieke Kring** opgericht (door oud-minister **Van Son**).

⁵⁶ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring Boxtel, d.d. 12 juli 1913.

⁵⁷ Geheugen van Tilburg.

Intern. Tentoonstelling „1913”.
TILBURG.

— — — — —

MAANDAG 7 JULI
AVOND-CONCERT
 door de Tentoonstellings Kapel „Prins Hendrik”.

Bijeenkomst Heeren Doctor
 Ten 8 uur op het Hoofdterrein

GROOT FEEST CONCERT
 door het Muziekcorps van Kessels Kon. Ned, Fabriek van
 Muziekinstrumenten.
 Directeur de heer P. A. STENZ.

's Namiddags ten 7 uur
 Op het Sportterrein.

Op verzoek van het publiek opnieuw geëngageerd: Fraulein
Margarethe Baumgart, Luftschefferin uit Frankfurt am Main.

OPSTIJGING
 met haren ballon zonder Gondel, hangende aan cene trapése.
Grösste Sensation der Welt.

Entrée Sportterrein: Tribune 1e rang 50 cts.,
2e rang 25 cts., 3e rang 10 cts.

Advertentie inzake de tentoonstelling in de Nieuwe Tilburgsche Courant van maandag 7 juli 1913.

Er zijn fraaie tuinen aangelegd. **Circus Hagenbeck** slaat zijn tenten er op voor een aantal voorstellingen; er wordt vuurwerk afgestoken.

Maandag 14 juli 1913 brengen koningin **Wilhelmina** en haar man prins **Hendrik** een bezoek aan het tentoonstellingsterrein.

Maandag 1 september 1913 wordt de tentoonstelling gesloten door de voorzitter van het ere-comité, burgemeester **Raupp**.

In 1913 wordt ook in Boxtel herdacht dat Nederland in 1813 onafhankelijk werd. Er bestaat een **Comité 1813-1913**, waarin diverse sociëteitsleden zitting hebben.

Kwitantie inzake betaalde kosten voor huur, verwarming en licht.

Juli 1913 worden bij de dames **Fa. Van Hooff** in de Kruisstraat aangekocht 1 dambord, 1 schaakspel, 1 damspel en 1 dominospel voor een bedrag van f 7,30.

16. Mobilisatie

Een aantal leden van de Sociëteit ontkomt niet aan de per 1 augustus 1914 in gang gezette mobilisatie. Dit blijkt medio oktober van dat jaar.

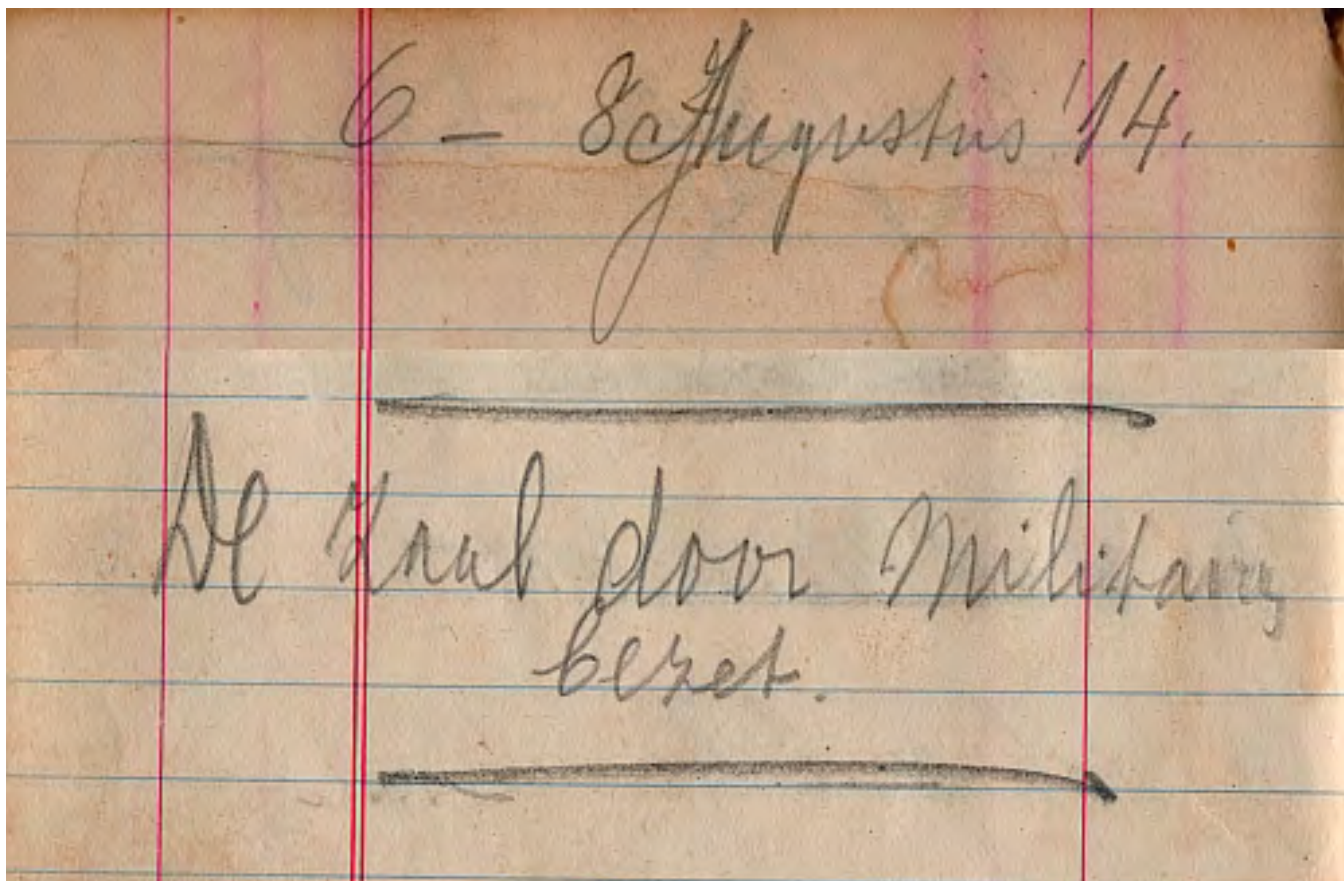
Op de agenda staat dan *vrijstelling van militairen*. Dit slaat op de vrijstelling van de - ingevolgde de statuten vastgestelde - boete, te betalen wegens het niet bijwonen van vergaderingen. Het bestuur stelt dan voor *om de leden der sociëteit die onder de wapenen zijn, vrij te stellen van boete*. Dit voorstel wordt met algehele goedkeuring aangenomen.

Tevens word door het bestuur besloten om geen voorstel te doen uitgaan voor het organiseren van *een of ander feestje, om reden dat er dan eenige leden niet mede zouden kunnen doen*.⁵⁸

In de over deze periode bewaard gebleven presentiecahiers, waarin de leden bij bezoek aan de Sociëteit hun naam vermelden, komt regelmatig in plaats van de naam, de vermelding *militair* voor.

Op de bladzijde die betrekking heeft op de periode 6 t/m 8 augustus 1914 treffen we onder elkaar de namen van 7 sociëteitsleden aan, met onderaan de bladzijde de aantekening *De zaal door militairen bezet*.

⁵⁸ Notulen vergadering Sociëteot Burgerkring Boxtel, d.d. 31 oktober 1914.

Augustus 1914: het sociëteitslokaal is door gemobiliseerde militairen bezet. De zeven namen van sociëteitsleden die staan vermeld tussen bovenzijde (datum) en de onderzijde (vermelding bezetting van de zaal), zijn hier voor de leesbaarheid weggelaten. Het betreft hier nog de ruimte van herberg Sint-Cathrien.

Op de bladzijde betreffende de periode 13 t/m 15 augustus 1914 zijn wederom 7 namen van leden vermeld, met daaronder de vermelding: *militairen*.

Vleeschboekjes

Oktober 1916⁵⁹ is er tijdens een vergadering sprake van, dat er weer een feestje zou worden georganiseerd. Er wordt voorgesteld om dan *worsteboordjes met bier* te consumeren, doch bij nader inzien vindt de indiener van dit voorstel toch niet zo'n goed idee, aangezien *nu de vleeschboekjes in werking treden, vreest hij dat er moeilijk aan vleesch te komen zal zijn*. Het is tenslotte - hoewel Nederland neutraal en onbezet blijft - oorlogstijd en steeds meer goederen, waaronder levensmiddelen, worden schaars en gaan op de bon. Niettemin besluit men toch te trachten worstenbrood te regelen en voor hen die daar liefhebber van zijn: mosselen.

⁵⁹ Notulen vergadering d.d. 21 oktober 1916.

Schaarste neemt toe door oorlogssituatie

Alles op de bon:

*Een bon voor thee, een bon voor koffie,
Een bon voor karnemelkse pap,
Een bon voor vet, een bon voor grutten,
Een bonnetje bij elke hap,
Een bon ook voor een lief klein kindje,
Wat de ooievaar ons biedt,
Maar als je hem geen bon kunt geven,
Krijg je het kindje lekker niet.*

*Een bon voor zeep, een bon uien,
Aardappelen en verse vis,
Steenkolen en bruine bonen,
Voor zover.....voorradij is.
Spoedig krijg je ook nog bonnen
Voor sigaretten en voor bier.
En je moet een bon meebrengen
Bij de meisjes van plezier.⁶⁰*

Aldus een in die tijd bekend straatliedje. Hoewel Nederland zelf niet actief bij de oorlog betrokken raakt, waren de gevolgen, onder meer op economisch terrein al snel merkbaar en voor de gemiddelde Nederlander voelbaar in zijn portemonnee. Bepaalde levensmiddelen worden schaars en daardoor in korte tijd (zeer) duur. Bij een smid in Sint-Oedenrode worden - wegens het duur worden van lucifers - weer **tondeldozen** besteld.⁶¹

Treinen - met op kolen gestookte stoomlocomotieven - komen regelmatig onderweg stil te staan omdat de slechte kwaliteit kolen de stoommachine niet voldoende heet kunnen stoken...

Smokkelen wordt lonend. De overheid reageert op de hiervoor genoemde ontwikkelingen onder andere met een bonnensysteem voor die schaarse goederen en sancties tegen smokkelaars en helers.

In februari 1918 wordt bij een Boxtelse herbergier voor vijfhonderd gulden aan morfine in beslag genomen.⁶² Medio juli datzelfde jaar wordt bij een Boxtelaar een partij cognac en jenever in beslag genomen met een waarde van 30.000 gulden, terwijl bij een andere Boxtelse ingezetene een partij sigaren en sigaretten van circa 170.000 stuks wordt geconfisqueerd.⁶³

⁶⁰ Distributiegijn en -pijn, Het Straatlied 1914-1918, D. Wouterse, Amsterdam 1940.

⁶¹ Fr Volksstem, 24 februari 1915.

⁶² Nieuwsblad voor het Noorden, 7 februari 1918

⁶³ De Tijd, 30 juli 1918.

N^o.....

Ontvangen van de Sociëit "Burgerkring" te Boastel

de Somma van ~~vier gulden~~

wegens het aftappen van 2 vaatjes bier op
24 Januari en 7 Februari 1914

Boastel, den 1 Noei 1914.

Frogge J. ~~4.-~~

W. U. van de Ven

In 1914 kost een vaatje bier twee gulden. Waard Mol van de Ven tekent voor ontvangst van het bedrag.

MINISTERIE VAN JUSTITIE.

1ste Afdeling B.

A. E. № 46

's GRAVENHAGE, den 3 Januari 1911.

Men wordt verzocht bij de aanhaling van
dezen brief, dagteekening, afdeling en num-
mer nauwkeurig te vermelden.

Ik heb de eer bij deze aan U toe te zenden een authentiek extract uit het Koninklijk besluit van den 2 Januari N° 65.

Voor de plaatsing van de *goedgemaakte* statuten in de *Nederlandsche Staatscourant* wordt door de Regeering zorg gedragen. Zij zullen verkrijgbaar zijn tegen betaling van 5 cent per 8 bladzijden of minder, bij den „Directeur van de Algemeene Landsdrukkerij”, mits zoo spoedig mogelijk het verlangde aantal afdrucken aan genoemden ambtenaar (adres: Fluweelen Burgwal, 's Gravenhage) worde opgegeven.

De Minister van Justitie,

Namens den Minister,

De Secretaris-Generaal,

A. W. M. Vries

aan Heer R. H. van de Ven

**Authentiek extract uit het Koninklijke Besluit nr. 65 van 2 januari 1911
inzake de goedkeuring van de statuten. Geadresseerd aan: De Heer
R.H. van de Ven te Boxtel, Rechterstraat, Wijk A no. 219.**

17. **Januari 1917: houden van een muziekkavond**⁶⁴

De voorzitter zeide, dat er al eens onderling sprake geweest was, om een muziekkavondje te hebben. Nu had 't bestuur gemeend, dat er een goede gelegenheid was, om dit nu te doen, daar wij nu voor niet te veel geld muziek konden krijgen van de Stafmuziek der Huzaren. De 5 muzikanten zouden tezamen f15.00 kosten. Dit voorstel vond algemeenen bijval, en werd met algemeene stemmen aangenomen. Ook is deze uitvoering toegankelijk voor dames. Aan de heer van der Meijden werd zijn gevoelens gevraagd, omtrent verlenging van politieuroer⁶⁵, waarop hij antwoordde, dat er wel een uur verlenging gegeven zou worden. Bij de rondvraag gekomen zeide de heer van Susante: Ze vragen of er ook Boerenmutsen op de uitvoering mochten koken, waarop de voorzitter antwoordde; Gerust, als ze maar rokken aan hebben.

18. **Vergadering in café Kees van Dongen**

De notulen van de vergadering juli 11 beginnen met de zin:

Vergadering van 7 Julij 1917 bij den heer C. van Dongen.

Dit is de eerste aanwijzing waar men vertoeft tijdens een bijeenkomst. Zoals reeds aan het begin wordt vermeld, heeft Kees van Dongen een café aan de Eindhovenseweg, aan een deel van deze weg dat thans de naam Brederodeweg draagt. Gezien de datum zal men wel buiten, in zijn theetuin hebben vertoeft.

NOTA.	
Emballage	40
20 paling a 45	15
35 baars a 30	10 50
Vaacht	1 43
	25 90

"De Friesche Vischhandel"
HEERENVEEN.
Telegraaf-Adres: "VISCHHANDEL".
Intercommunaal Telefoon No. 17.

Ontvangen van *Heer M. Verhoeven*
Boxtel
de Somma van
vijf en twintig gulden 90 cent
voor geleverd volgens nevenstaande nota.
Heerenveen, 20 Oct 1911
Legge f 25.90

DE FRIESCHE VISCHHANDEL

Nota d.d. 20 oktober 1911 wegens levering van paling en baars aan de Sociëteit Burgerkring ten bedrage van 25,90 gulden. De heren houden van lekker eten.

19. **Sociëteitslid wordt tevens Statenlid**

Tijdens de vergadering van zaterdag 5 januari 1918 wenst de voorzitter *ons nieuwe statenlid geluk*.

Het betreft de heer **Jos van Susante** die is benoemd tot lid van Provinciale Staten van Noord-Brabant. Daar hebben de sociëteitsleden het hunne toe bijgedragen.

⁶⁴ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring Boxtel d.d. 13 januari 1917.

⁶⁵ Ook in Boxtel gold de Staat van Beleg / Staat van Oorlog vanwege de Eerste Wereldoorlog.

20. **Vergadering van zaterdag 6 juli 1918⁶⁶**

... alvorens de vergadering te openen sprak de voorzitter eenige hartelijke woorden als welkomstgroet tot den heer van Dongen die weder in ons midden is teruggekeerd. Hij schijnt, zoo de voorzitter, dat de commandant Terwisga⁶⁷ veel met onze sociëteit heeft opgehad, daar hij de heer van Dongen, na onze vorige vergadering heeft weggenomen, en nu juist voor deze vergadering weder heeft teruggezonden.

Aan het einde van deze vergadering vraagt Kees van Dongen nog het woord en dankt iedereen die had meegewerkt aan zijn terugkeer.

Citaat: *Hij (RvN: Kees) hoorde telkens met genoegen, dat de zoogenaamde club, zijn café Zondags trouw bezoekt, hetgeen hem innig ter harte ging.*⁶⁸

Het is duidelijk dat Van Dongen ook onder de wapenen vertoeft en een tijdlang kennelijk niet in Boxtel verblijft.

21. **Mei 1919: Ongenoegen over kwaliteit sociëteitslokaal⁶⁹**

Tijdens een discussie over de aanschaf van comfortabelere stoelen ten behoeve van de Sociëteit, zegt de heer **Van der Meijden** dat de kastelein de zaal binnenkort gaat verbouwen en de helft er af zou gaan voor zijn privé huishouden. Dit betreft hoogstwaarschijnlijk herberg Sint-Cathrien.

Regelmatig terugkerend onderwerp vormt deze als 'ongemakkelijk' aangeduide stoelen. Diverse keren worden voorstellen gedaan om - uit de sociëteitskas - comfortabeler exemplaren aan te schaffen. Kennelijk wil of kan Mol van de Ven die niet zelf bekostigen. Het sociëteitslokaal wordt ook gebruikt door andere organisaties. Tijdens een volgende bijeenkomst, begin juli 1919⁷⁰ is er sprake van dat de Sociëteit zèlf er maar gedurende één avond per week gebruik van maakt. Gedurende de zes andere avonden de stoelen dan ook gebruikt zullen worden door klompenmakers, bakkers, slachters enz...Eveneens wordt dan duidelijk dat de verbouwing van de zaal reeds na de kermis zal aanvangen. Het bestuur is hierover echter nog niet geïnformeerd. De heer P. van de Ven merkt daarover op - in het kader van het al dan niet aanschaffen van betere stoelen - om een besluit hierover uit te stellen tot na het verbouwen van de zaal: *'t zou niet onmogelijk zijn , dat 't lokaal niet meer geschikt voor ons was, en dan zouden wij toch naar een ander lokaal moeten zien...* Kennelijk speelt er al wat langer enig ongenoegen over de kwaliteit van het gebodene door kastelein Mol van de Ven. Men vindt zelfs dat de geschonken

⁶⁶ Notulen vergadering Sociëteit burgerkring boxtel d.d. zaterdag 6 juli 1918.

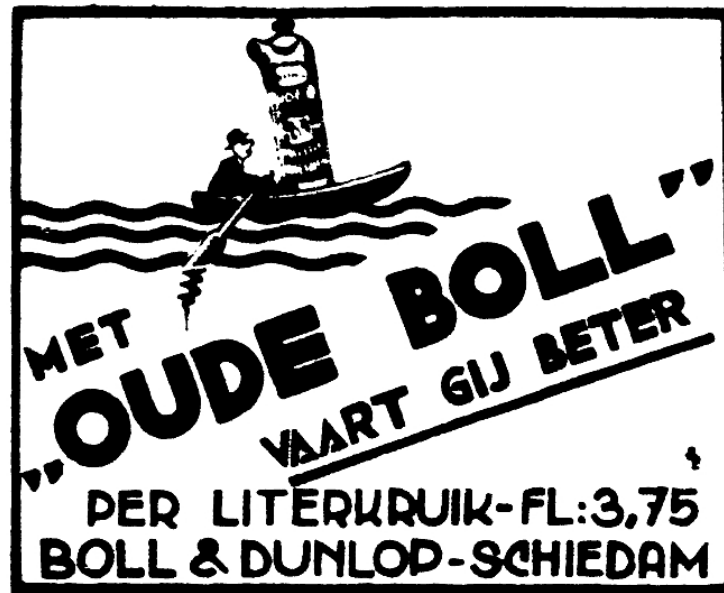
⁶⁷ noot van de auteur: waarschijnlijk wordt hier bedoeld de generaal-majoor **Van Terwisga**.

⁶⁸ Het is nog de periode van de Eerste Wereldoorlog. Van Dongen was kennelijk als militair gemobiliseerd en diende hij een periode buiten Boxtel.

⁶⁹ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring te Boxtel op zaterdag 17 mei 1919.

⁷⁰ Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring Boxtel, d.d. 5 juli 1919.

jenever eigenlijk niet te drinken is⁷¹... Reeds korte tijd later⁷² die maand een volgende vergadering belegd. In de tussentijd schijnen er ook reeds andere contacten te zijn geweest, want er is sprake van dat een Boxtelse kastelein - de naam komen we niet te weten - bereid is, zelfs gratis, onderdak te bieden aan de Sociëteit, de zaal zal in te richten (waaronder comfortabele stoelen), het biljart wil overnemen en de gewenste drank (jenever van het merk *Oude Boll*) zal gaan schenken.

Het bestuur van de sociëteit heeft Rumoldus van de Ven van hun grieven op de hoogte gesteld en hem medegedeeld dat de sociëteit, zo er geen verbetering komt, zich genoodzaakt voelt om een ander onderkomen te zoeken.

In de hiervoor vermelde bijeenkomst met Rumoldus van de Ven legt het sociëteitsbestuur hem de vraag voor of hij - tegen zonodig iets mindere condities dan die van de gulle, doch tevens anoniem blijvende kastelein - bereid is de Sociëteit onderdak te verschaffen.

Concreet wordt van Van de Ven verwacht:

- gemakkelijke leunstoelen, te beginnen met 15 stuks
- het schenken van jenever van het merk **Oude Boll**
- zorgen voor een betere ventilatie: de ruimte is vaak vol rook die niet weg kan. Er wordt voorgesteld om de bovenramen open te zetten en aan weerszijden een tochtscherp te plaatsen
- het bestuur wil het betalen van zaal huur nog buiten beschouwing te laten, er is tenslotte een kastelein die bereid is Burgerkring gratis onderdak te verlenen...

Van de Van antwoordt daarop dat hij aan alle gestelde verlangens wil voldoen,

⁷¹ Dit was mogelijk het gevolg van de oorlogssituatie: grondstoffen voor de productie werden duur. Een waard had de keus: zijn prijzen verhogen (waardoor mogelijk de hoeveelheid consumpties afnam); inkopen van mindere kwaliteit en verkopen voor een ongewijzigde prijs, in de hoop dat het kwaliteitsverschil niet werd opgemerkt...

⁷² Notulen vergadering Sociëteit Burgerkring Boxtel, d.d. 26 juli 1919.

doch dat hij (meer) zaalhuur had verwacht. Nadat de voorzitter daar niet op in kan gaan, gaat Van de Ven alsnog overstag.

*Buitenfoto van leden van Sociëteit Burgerkring. Datum onbekend, schatting: 1935.
Foto mogelijk genomen bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum.*

Bonsel 10 Nov. 1910

Nota

voor de Soc. "Burgerkring"
van Dames van Hooff.

1 scheerstel	2.50
1 portefeuille	3.50
1 inktpot	3.2
1 pr. meuborden	3.2
	<hr/>
	f 12.00
af 10% =	1.20
	<hr/>
	f 10.80

Voldaan
Hooff
den 11/11 1910

Regelmatig worden prijzen ingekocht voor de te houden concoursen inzake o.a. biljarten, kaarten, schieten.

22. Vergadering van 4 oktober 1919

De voorzitter vraagt tijdens de vergadering aan de heer R. van de Ven of er binnenkort ventilatie is en wanneer de stoelen komen.

Van de Ven antwoordt dat de ventilatie vertraging heeft opgelopen wegens ziekte van **Jan van Erp**; aanschaf van de stoelen is in behandeling: hij meent er 18 aan te schaffen, de prijs is f 8,75. Dezelfde vergadering komen ook de, als

burgemeestersfeesten aangeduide gebeurtenis aan de orde. Per 13 oktober 1919 wordt **Frans (Franciscus W.) van Beek** in Boxtel de nieuwe burgemeester. Hierover wordt afgesproken dat een vertegenwoordiging van de Sociëteit in een landauer (soort rijtuig, waarvan het dak in twee helften kan worden neergeklapt) in de stoet zal meerijden. De vertegenwoordiging zal bestaan uit de leden **L. van Vlerken, A. v.d. Heijden, C. van Dongen** en **J. van de Meerendonk**. Er wordt echter vastgesteld dat alle in Boxtel beschikbare landauers door het organiserend comité zijn besproken. Hierop stelt Kees van Dongen dat hij in Schijndel nog wel aan een landauer kan komen.

23. **Bijeenkomst /vergadering op 3 januari 1920**

Voorzitter **Johan van den Boer** dankt de heer Van de Ven dat hij de zaal zo netjes op orde heeft gebracht, doch spreekt tevens zijn teleurstelling uit over het feit dat het biljart nog niet is geplaatst en dat de toonbank niet is opgeruimd. Dezelfde vergadering wordt voorgesteld om de contributie te verhogen van f 1,75 naar f 2,50 (per kwartaal), voornamelijk omdat voor het biljart een bedrag van f 70,- aan belasting moet worden betaald. Het voorstel wordt, na enige discussie, aangenomen.

De nieuwe Boxtelse burgemeester Frans van Beek met naast hem zijn echtgenote in een landauer bij zijn inhuldiging in 1919. In een andere landauer rijdt een delegatie van Sociëteit Burgerkring mee in de stoet.

24. **Sociëteit bestaat tien jaar**

Tijdens de vergadering van 10 april 1920 word stilgestaan bij het feit dat Burgerkring tien jaar geleden werd opgericht. Van het aantal leden zijn, uit die beginperiode, nog elf leden aanwezig, waaronder de eerste president, Thomas van der Meijden en de heer P. C. van de Ven, die vanaf het begin steeds bestuurslid is geweest.

25. **Vergadering 2 oktober 1920**

Tijdens deze bijeenkomst wordt besloten om, per 1 januari 1921 het biljart te ontmantelen (verwijderen van de banden), zodat er niet langer belasting over betaald hoefde te worden. Voorts zal men op zoek gaan naar een koper die er nog een goede prijs voor wil geven.

26. **Vergoeding voor vuur en licht omlaag**

Medio januari 1921 komt de vergoeding voor vuur en licht ter sprake.⁷³ Op dat moment is er nog maar één verenigingsavond - onduidelijk blijft sinds wanneer - terwijl er nog steeds wordt betaald voor vuur en licht alsof er drie avonden bijeenkomsten waren. Derhalve stelt het bestuur aan **Rumoldus v.d. Ven** voor de vergoeding voor vuur en licht met tien gulden te verminderen, hetgeen wordt goedgevonden.

27. **Subsidie voor schietwedstrijden van de Burgerwacht**

Najaar 1921⁷⁴ wordt er gesproken over een te houden schietconcoure, waarbij het aantal pijlen dat ieder lid dient te schieten, nogal wat discussie oplevert. Kennelijk wordt zo'n concours gezien als een oefening in schietvaardigheid, want het lid, de heer **Hub van Griensven**, zal subsidie aanvragen bij de Burgerwacht...⁷⁵

Bij het schieten wordt er nogal eens gevaarlijk met het wapen gehandeld - wellicht ook door drankgebruik - want dit onderwerp komt eveneens ter sprake. Er wordt voorgesteld de boete te verscherpen, indien het geweer - ongeacht of dat nu geladen is of niet - op een ander wordt gericht. Die boete bedraagt aanvankelijk 50 cent, doch kennelijk heeft dit niet het gewenste effect, want het bestuur wil het boetebedrag verhogen naar maar liefst 2,50 gulden. Onder applaus wordt dit voorstel aangenomen.

Het biljart is op dat moment al geruime tijd niet meer in gebruik. De reden hiervoor is dat er betrekkelijk weinig gebruik van wordt gemaakt, en er daarnaast jaarlijks een behoorlijk bedrag aan belasting moet worden betaald. Ondanks eerdere plannen is het biljart echter nog steeds niet verkocht en staat het, ontmanteld - de zijbanden zijn verwijderd - in het sociëteitslokaal. Kennelijk hoopt men op betere tijden. Een lid, de heer **A. van der Heijden** zegt dat die banden nog steeds bij hem zijn opgeborgen, doch dat ze vochtig worden. Hij heeft vernomen dat, als er drie banden op het biljart zitten - en het dus nog steeds onbruikbaar is - dit voldoende is om een belastingaanslag te vermijden. **Van der Heijden** stelt voor, om hier

⁷³ Notulen Sociëteit Burgerkring te boxtel, d.d. 8 januari 1921.

⁷⁴ Notulen d.d.1 oktober 1921.

⁷⁵ Burgerwacht Boxtel, opgericht ca. 1919.

hetzelfde te doen en de vierde band onder het biljart te hangen.

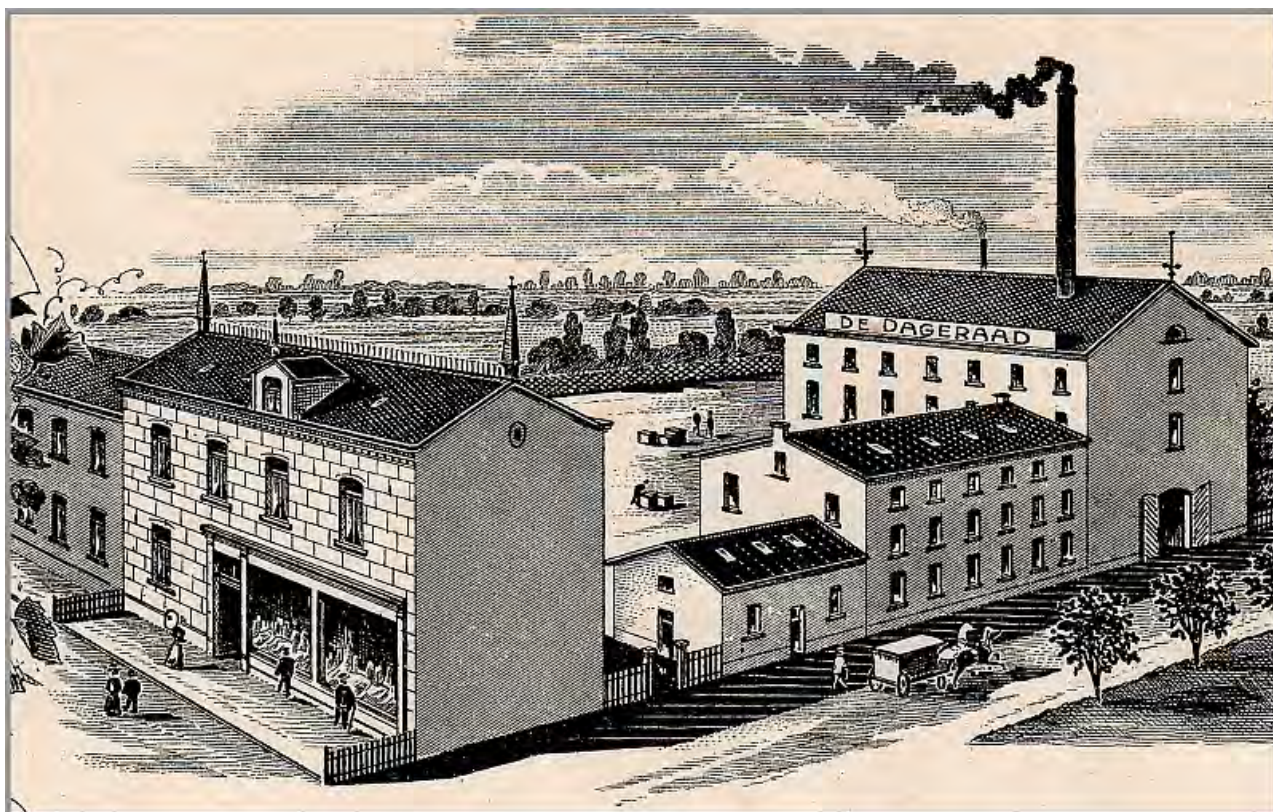
De voorzitter feliciteert Van der Heijden tevens nog met zijn kortgeleden gesloten huwelijk en wenst hem veel geluk, ook met zijn nieuwe onderneming.

Er wordt vervolgens gesproken over het feit dat het reeds meermalen is gebeurd, dat inwoners van Boxtel als introducté de Sociëteit bezoeken. Conform de statuten mag dat niet en er staat zelfs een boete op van f 2,50. Tot dat moment is daar kennelijk niet de hand aan gehouden en men besluit zulks in het vervolg wel te gaan doen.

28. **Nogmaals het biljart en 12¹/₂ jarig jubileum**

Bij een volgende vergadering, begin januari 1922, komt **Van der Heijden** terug op de biljartbanden, die kennelijk nog steeds bij hem thuis liggen. De heer **Van Erp** weet te melden dat het volstrekt verboden is om er enige banden op te laten en de nadere er onder te hangen: ze mogen zelfs niet in hetzelfde lokaal aanwezig zijn. Hierop antwoordt de heer **Van Elten** dat hij een droge zolder heeft en ze daar wel wil bewaren.

Inmiddels is het ook zover dat het 12¹/₂ jubileum in zicht komt. De heer **Boerdonk** stelt in dit kader voor om bij die gelegenheid aan de oprichters een gouden medaille te overhandigen. **Jos van Susante** vindt dit wel een beetje veel van het goede en is van mening dat men bij zo'n gelegenheid wel afkan met een koperen medaille. Boerdonk meent echter dat gouden medailles in Duitsland goedkoop zijn en stelt voor om voor dit doel een bedrag van honderd gulden te bestemmen. De voorzitter vindt echter dat men hier op een ander moment op terug moet komen.

Sociëteitslid en gedurende lange tijd tevens bestuurslid van P.C. van de Ven heeft een tabak- snuif- & sigarenfabriek (in- en export). Deze afbeelding is afkomstig uit zijn briefhoofd en we hebben niet kunnen achterhalen of deze overeenkomstig de werkelijkheid was.

29. Op 1 april 1922 komt andermaal het komende jubileum ter sprake. Men wil een aspergemaaltijd, waarover eerder is gesproken laten vervallen, zodoende heeft men voor het jubileum ongeveer vierhonderd gulden beschikbaar. De heer **Boerdonk** wil van het bestuur weten of er notitie is genomen van zijn voorstel, om de oprichters een medaille te geven. De voorzitter zegt dat er binnen het bestuur niet meer over is gesproken en vindt *dat 't beste was, deze zaak maar verder te laten rusten*. Er wordt een opmerking gemaakt dat vierhonderd gulden voor één avond wel erg veel geld is. De voorzitter merkt daarover nog op, dat het budget ook niet op één avond opgemaakt hoeft te worden: we kunnen er best enige avonden achter elkaar een leuk feest van maken. **Henri van Griensven** stelt voor, ook de echtgenotes uit te nodigen. Zij maakten het de mannen tenslotte mogelijk dat zij de sociëteit kunnen bezoeken. De voorzitter antwoordt dat dit punt kan worden meegenomen bij de definitieve vaststelling van het feest.
30. Medio juli 1922⁷⁶ wordt de organisatie van het jubileumfeest nader besproken. Het liefst ziet het bestuur dit gebeuren op de dag zelf: 2 oktober 1922. Voorzitter geeft aan dat het nog niet eenvoudig zal zijn, om een datum te vinden dat iedereen kan.

⁷⁶ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 1 juli 1922.

Jos van Sustante stelt voor - omdat er zoveel geld in kas was (ca. f 400,-) - *om een deel aan de missie te geven*. Hier is de voorzitter het echter volstrekt mee oneens. Saillant detail: hoewel waarschijnlijk badinerend bedoeld, suggereerde **Hub van Griensven** o.m.:

2e. om die arme stakers van paters van 't kasteel af te helpen, en 't dus te koopen!

Zijn overige twee voorstellen (het 1e en het 3e) luiden":

1e. om gezamenlijk naar een retraite te gaan;

3e. om te beginnen met 's morgens een H. Mis te laten lezen, om 12 uur te borrelen, en om drie uur beginnen te dineeren. Na afloop van 't diner e.a. zes uur een wandeling te gaan maken en 's avonds in 't lokaal gezellig ene lekker glas wijn gaan zitten drinken.

Hij zegt te spreken mede namens zeven andere heren.

Er zijn nog als wat onderwijzers lid van de Sociëteit, het zal voor hen moeilijk zijn die dag vrij te krijgen. **Van Dongen** stelt daarom voor, om het in de vakantie te houden.

Hub van Griensven komt terug op zijn eerder gemaakte opmerking om ook de echtgenotes te laten deelnemen. Hier is echter veel weerstand tegen. Er wordt zelfs geroepen *Die zijn vrouw liefheeft, laat ze thuis*, en: *De vrouwen zijn goed om de hele feestvreugde te vergallen...* Ook klonk: *Als men een meisje in plaats van een vrouw mede mag brengen, dan is 't iets anders.*

Van Griensven trekt daarop zijn voorstellen in, doch *maande de heren aan, toch vooral voorzichtig te zijn met 't bitteruur*. Na deze zin in de notulen, noteert de secretaris, tussen haakjes geplaatst: *De vos, die preekt de passie.*

't Bitteruur is het gevaarlijkste tijdstip van den dag.

De Voorzitter merkt hierover op dat hij er geen ogenblik aan twijfelt, dat alle leden zich die dag netjes zullen gedragen.

Vervolgens wordt een commissie benoemd, die belast wordt met het organiseren van het feest. Hierin worden benoemd:

- **Jan van de Meerendonk**
- **Jan van Susante**
- **Ant. van der Heijden**
- **F. Witteveen**
- **H. Boerdonk.**

Elk lid wordt bij noemen van zijn naam met applaus begroet.

Besloten wordt dat het feest zal worden gehouden op maandag 2 oktober 1922 en zal aanvangen te 16.00 uur.

Aan het einde van de vergadering vraagt Jan van Sustante *of er niet een proefdag van te voren gehouden wordt, om de drank te keuren?*

De voorzitter antwoordt dat dit wel in orde zou komen.

31. **Na het jubileumfeest / aanvraag sociëteitsvergunning**

Vijf dagen na het jubileumfeest wordt- op 7 oktober 1922 - een vergadering gehouden. Blijkens de notulen zal die twee uur duren. Het blijkt dat het jubileumfeest een groot succes is geworden.

Voorts wordt duidelijk dat de Sociëteit bezig is om een zogeheten

sociëteitsvergunning aan te vragen. De dan van kracht zijnde **Drankwet**⁷⁷ biedt die mogelijkheid. Met zo'n vergunning op zak mag de Sociëteit zelf drank *in 't klein* schenken. We zullen zien dat die aanvraag, of liever gezegd het verkrijgen van die vergunning, nog heel wat voeten in aarde heeft.

De voorzitter brengt een brief ter sprake die hij heeft ontvangen van de burgemeester. Hieruit blijkt dat *de inspecteur van de drankwet het lokaal had afgekeurd, doch dat hij (de burgemeester) de sociëteit ter wille wilde zijn en op zaterdagavond permissie gaf, om tot drie uur te blijven zitten. Mochten de heeren meerdere avonden wenschen te blijven zitten, konden zij dit ook doen, doch verzoekt hij hem daaraan in kennis te stellen.*

Waarschijnlijk gaat het hier om een mogelijkheid, die de lokale overheid heeft om toch een soort vergunning te verlenen: de instelling wordt op een zogeheten **dranklijst** geplaatst. Hierover is in het sociëteitsarchief een schrijven bewaard gebleven van de Gemeente Boxtel aan de Sociëteit, ondertekend door **Thomas van der Meijden**, in zijn functie van gemeentesecretaris. De brief (doorslag) is gedateerd 7 augustus 1923 en draagt het kenmerk no. 274.

Thomas van der Meijden merkt op, dat er mogelijk wel een sociëteitsvergunning te krijgen zal zijn. Jos van Susante stelt dat we de burgemeester dankbaar kunnen zijn voor de door hem verleende concessie, doch dat we toch gerust kunnen doorgaan met het aanvragen van een sociëteitsvergunning. Daarop vraagt de voorzitter aan Thomas van der Meijden of deze zich niet wil inspannen om zo'n vergunning te verkrijgen. Van der Meijden zegt toe hiervoor te zullen ijveren.

Voorts komt aan de orde het feit, dat het 25 jarig jubileum van **H.M. koningin Wilhelmina** nadert. Op 6 september 1923 is Wilhelmina 25 jaar koningin. Er is reeds een zogeheten **Dommelclub**, waar sociëteitslid **Jan van den Meerendonk** bij betrokken is, om dit jubileum feestelijk te herdenken. De voorzitter is van mening dat de organisatie van dat feest in Boxtel beter door een officiële club, bijvoorbeeld de Sociëteit kan worden georganiseerd. Er zijn echter leden die van mening zijn dat dit initiatief moet uitgaan van de burgemeester.

Niettemin wil de voorzitter een advertentie plaatsen in **Brabantsch Centrum en Kerkklokken** met een oproep aan de Boxtelse bevolking om te verschijnen op een vergadering en de burgemeester te verzoeken hierbij aanwezig te zijn.

⁷⁷ **Drankwet uit 1881**, eerste wet op dit gebied. Doel: inperken van misbruik van **sterke** drank. Etablissementen die sterke drank schonken, moesten in het bezit zijn van een, door de Gemeente te verlenen, vergunning. Het aantal vergunningen dat een Gemeente maximaal kon verstrekken was gebonden aan het aantal inwoners. N.B.: deze wet bepaalde nog niets inzake bier en wijn, dat gebeurde pas met een wetswijziging in 1904, hoewel er toen nog geen maximum aan het aantal te verlenen vergunningen werd gesteld. Een wijziging volgde in 1931: ook voor bier en wijn was voortaan een vergunning nodig. De wet bepaalde echter niet dat dit aantal aan een maximum was gebonden. In 1964 werd een nieuwe wet op dit gebied van kracht, de naam wijzigde in **Drank en Horecawet**.

Sociëteitslid **Van den Brandt** meent dat de leden der Sociëteit op de bewuste jubileumdag met hoge hoed op naar Amsterdam moeten reizen.

Besloten wordt om a.s. zaterdag de advertentie te plaatsen en de burgemeester te vragen aanwezig te zijn bij de daaropvolgende vergadering.

Nadien zal nog - naar aanleiding van een vraag hierover - een aparte vergadering worden belegd van bestuur en leden jubileumcommissie 12½ jarig bestaan Sociëteit teneinde rekening en verantwoording af te leggen en de commissieleden décharge te kunnen verlenen en hen te ontslaan.

32. Tijdens eerstvolgende vergadering, medio oktober dat jaar⁷⁸ blijkt dat de burgemeester, naar aanleiding van het plan om de organisatie van het jubileum van koningin Wilhelmina door de Sociëteit te laten uitgaan, persoonlijk contact heeft gezocht met de secretaris. Hierbij is gebleken dat de burgemeester het beter vindt als de organisatie van zo'n feest uitging van de gemeente. Temeer daar er dan meestal subsidies nodig zijn, die door de gemeenteraad moeten worden goedgekeurd. In dat kader acht burgemeester Van Beek het praktischer dat zo'n initiatief vanuit de gemeenteraad komt, dan van een bepaalde club. De burgemeester heeft zelf het plan om binnenkort een oproep aan de bladen te plaatsen waarin alle verenigingen te Boxtel worden uitgenodigd om op die vergadering te verschijnen. De secretaris heeft de burgemeester geantwoord, dat hij in dat geval vreest dat er van een feest weinig of niets zou komen. De voorzitter stelt hierna voor om deze aangelegenheid verder als gesloten te beschouwen.

33. **Andermaal: aanvraag sociëteitsvergunning**

Enige weken later wordt een volgende vergadering gehouden.⁷⁹

Hierbij komt wederom de sociëteitsaanvraag aan de orde. In verband daarmee moet er een wijziging komen in statuten en huishoudelijk reglement. Na enige discussie wordt aan Thomas van der Meijden gevraagd om zich hier in te verdiepen en deze taak op zich te nemen. Van der Meijden zegt toe, zulks te willen doen, doch vraagt aan de vergadering machtiging om in dezen te mogen handelen naar bevinding van zaken, zodat niet voor elk wissewasje een vergadering behoeft te worden uitgeschreven. Zijn voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

Voorts meldt **Jos van Susante** nog dat er zich iemand heeft gemeld die gehoord heeft dat het biljart te koop is. Kennelijk brengt dit iets in beweging want andere stemmen laten zich horen en vragen of het niet mogelijk is, het biljart weer bespeelbaar te maken, zodat de leden er weer gebruik van kunnen maken. De voorzitter vindt het echter niet het moment hierover te beslissen Dit onderwerp komt als agendapunt voor een volgende vergadering aan de orde.

⁷⁸ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d 14 oktober 1922.

⁷⁹ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d.21 oktober 1922.

34. Vergadering begin 1923⁸⁰

De voorzitter begint de vergadering met iedereen een *zalig*⁸¹ nieuwjaar te wensen. Voorts zei hij: *Ook begin 1922 heb ik de leden voorspoed in zaken toegewenscht. Dit heeft echter niet mogen zijn, De malaise blijft nog aanhouden.*

Hier blijkt uit, dat het - ook toen - economisch slechte tijden zijn.

Voorts maakt de voorzitter melding van een binnengekomen bericht dat het buitenlid **Jan Vissers** in het huwelijk gaat treden met mej. **Anna van Erp**.

Andermaal komt het biljart ter sprake: dit brengt uitgebreide discussies met zich mee. Uiteindelijk wordt besloten om het biljart een half jaar te gebruiken en dan verder te zien. Thomas van der Meijden zal nader informeren inzake de biljartbelasting.

Ook de sociëteitsaanvraag komt opnieuw ter sprake. De voorzitter heeft hierover contact gehad met Thomas van der Meijden. Het blijkt dat er steeds stukken terug komen die niet in orde blijken te zijn. Van der Meijden acht het beter, om op dat moment de andere sociëteit voor te laten gaan. Kennelijk is er dus nog een verzoek ingediend. Mogelijk door Sociëteit Gezelligheid, doch dit wordt uit de notulen niet duidelijk. Het is echter niet denkbeeldig dat Van der Meijden de schijn wil vermijden dat hij als gemeentesecretaris zijn eigen Sociëteit tracht te bevoordelen. Voorts blijkt dat de kas slecht is gevuld: de voorzitter wil daarom op dat moment geen uitgaven doen.

35. **Vergadering april 1923**⁸²

Er vinden bestuursverkiezingen plaats en de secretaris noteerde *dat door de welwillende medewerking van de heer Th. van der Meijden "de sociëteitsvergunning in zee is."*

De plannen voor de jubileumviering Wilhelmina 25 jaar koningin komen andermaal ter sprake. De een vindt dat wel morele, doch geen financiële steun moet worden toegezegd. Jos van Susante is van mening dat *absoluten steun* moet worden toegezegd, wat dat ook mag inhouden. De voorzitter legt de vraag voor, wat hij wordt geacht te doen als de burgemeester hem zou vragen, zitting te nemen in de commissie. Kennelijk gaat er dus een commissie aan de slag om het feest te organiseren. De vergadering acht de kans klein dat dit gevraagd zal worden, doch zou de vraag niettemin komen, dan moeten we alle mogelijke steun toezeggen. Uit de notulen blijkt dat de kastelein met de naam *Mol* wordt aangeduid: dit is de afkorting van Romuldus (van de Ven). Men huist derhalve nog steeds in herberg Sint-Cathrien in de Rechterstraat.

36. **Vergadering juli 1923**⁸³

Tijdens deze vergadering blijkt dat de koninginnefeesten, zoals het 25-jarig

⁸⁰ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 13 januari 1923.

⁸¹ zalig nieuwjaar is een - vooral vroeger - in rooms-katholieke kringen gebruikelijke formulering van de nieuwjaarswens. Zalig: gezegend.

⁸² Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 7 april 1923.

⁸³ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 7 juli 1923.

jubiläum van Wilhelmina als koningin inmiddels is gedoopt, zullen plaatsvinden op 10 september 1923. De Sociëteit heeft, wegens geldgebrek, afgezien van een eerder geplande aspergemaaltijd en zal het houden bij een bieravond, daags vóór de jubileumfeesten. Voorts komt aan de orde, de benoeming van een commissie teneinde de Sociëteit op waardige wijze te laten deelnemen aan het jubileumfeest.

37. **Boxtel krijgt eerste concertzaal**

Ergens in het jaar 1923 neemt ondernemer, mede-oprichter tevens voorzitter van Boxtel's Harmonie **Willem Prick**⁸⁴ het initiatief om te komen tot de bouw van een heuse concertzaal. Daartoe heeft hij contact gezocht met de eigenaar van **Hotel Riche** in de Stationsstraat. De **N.V. Concertgebouw Boxtel** wordt opgericht. In augustus dat jaar wordt de, van vijfhonderd zitplaatsen voorziene, accommodatie en gebouwd in de tuin van Hotel Riche, geopend. In dezelfde tuin verrijst een kiosk. Tot aan de mobilisatie is de zaal tevens de repetitieruimte voor de leden van Boxtel's Harmonie. Na de Tweede Wereldoorlog wijzigt de bestemming, evenals trouwens die van het hotel.

De voormalige concertzaal wordt getransformeerd tot de **Nieuwe Bioscoop**. De laatste film wordt er vertoond in het jaar 1969. Daarna volgen nog tien jaar gedurende welke het pand wordt benut als parkeergarage. In 1987 wordt het pand gesloopt. Thans is er op die plek de passage, naast Modecentrum Theelen, tussen Stationsstraat en Prins Hendrikstraat.

Willem (W.G.H.) Prick: *Limburger van geboorte, doet zijn naam eer aan: hij maakt o.m. priklimonade. Op Duinendaal staat dan zijn fabriekje, waar hij ook vaten bier zelf bottelt.*

Ondernemer en zeer actief op velerlei maatschappelijk terrein. Was tweemaal gehuwd, doch blijft, zeer tegen zijn zin, kinderloos.

⁸⁴ **Willem (W.G.H.) Prick**, geboren 1874 Oud-Vroenhoven bij Maastricht, overleden 1956 te Eindhoven. Is tabaksgrossier, heeft een sigarenwinkel in Rechterstraat, bottelt bier en heeft een limonadefabriekje op Duinendaal. Mede-oprichter en van 1908-1938 voorzitter Boxtel's Harmonie. (Bronnen: Brabantse Biografieën deel 7, blz.103-108, **Henk van Weert** / Muziek in Boxtel, geen onbeschreven blad, **Piet van Oers**, 2008 (blz. 83).

38. **Vergadering oktober 1923**⁸⁵

Na opening van de vergadering zegt de voorzitter dat hij *de leden geluk wenschte met de schoonen prijs, die zij behaald hadden, bij het bloemencorso, dat gehouden is, ter eere der Konininginnefeesten.*

Ook tijdens deze vergadering komt de sociëteitsvergunning weer om de hoek kijken: er zijn weer enige stukken over dit onderwerp ontvangen. De voorzitter leest ze voor en stelt voor om hierover naar Den Haag te gaan. Er wordt echter besloten *geduldig af te wachten.*

39. **Raad van State verwerpt beroep**

December 1923 is er kennelijk eerder door de Sociëteit beroep ingesteld tegen een afgewezen aanvraag bij Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, voor het verlenen van een vergunning voor de verkoop van sterke drank (sociëteitsvergunning). Dat beroep dient voor de Raad van State, die de weigering, een vergunning te verlenen in stand laat.⁸⁶

Het is aardig in de motivatie van het besluit⁸⁷ van de Raad van State, die de weigering om een sociëteitsvergunning te verlenen in stand laat, te lezen dat Boxtel volgens het CBS op 31 december 1922, 10.011 zielen telt. Hierdoor zouden er, krachtens artikel 4, 1e lid van de Drankwet in Boxtel 33 drankvergunningen mogen zijn. Het blijkt echter dat dit er 39 waren. Hierna komt inderdaad nog ter sprake hetgeen eerder tijdens een sociëteitsvergadering aan de orde is gekomen: het vóór laten gaan van een andere (welke wordt niet duidelijk) gegadigde. Voorts komt de Raad van State tot de conclusie:

- dat Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant eerder, op grond van het aantal reeds in Boxtel van kracht zijnde drankvergunningen, het verzoek van de Sociëteit Burgerkring terecht afwijst;
- dat uitsluitend de burgemeester in beroep kan gaan tegen een, door het College van burgemeester en wethouders verleende drankvergunning, en dientengevolge het *appelerend bestuur* (i.c. het bestuur van Burgerkring) niet bevoegd is om in beroep te komen.

⁸⁵ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 6 oktober 1923.

⁸⁶ Algemeen Handelsblad, 12 december 1923, Het Vaderland, 12 december 1923.

⁸⁷ K.B. d.d.6 november 1923, nr. 78, archief Sociëteit Burgerkring Boxtel.

Raad van State.

In de heden gehouden zitting van den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, werd o.a. voorlezing gedaan van de volgende Kon. besluiten.

Ongegrond is verklaard het beroep van het bestuur van de Sociëteit „Burgerkring” te Boxtel tegen een besluit van Ged. Staten van Noord-Brabant, waarbij dat bestuur een sociëteitsvergunning voor den verkoop van sterken drank is geweigerd.

Bericht in het Algemeen Handelsblad van 12 december 1923 inzake handhaving door de Raad van State van het eerder door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant genomen besluit, waarbij het beroep van Sociëteit Burgerkring tegen de weigering voor toekennen van een sociëteitsvergunning, ongegrond werd verklaard.

40. **Vergadering januari 1924**⁸⁸

Besloten wordt, het biljart weer een jaar in gebruik te nemen.

41. **Vergadering april 1924**⁸⁹

Deze vergadering wordt gedomineerd door bestuursverkiezingen. Johan van den Boer is reeds gedurende een lange periode president en zei voor aanvang van de verkiezingen dat hij zich niet langer als bestuurslid beschikbaar stelt. Niettemin wordt hij toch gekozen. Er volgt lange discussies. Uiteindelijk besluit Van den Boer om nog voor drie maanden voorzitter te blijven: daarna moet er een ander komen.

Voorts komt andermaal de sociëteitsvergunning, op diverse fronten, ter sprake. Als eerste in relatie met een ander probleemkind: het biljart. Men wil eigenlijk het biljart wel in gebruik houden, doch ziet op tegen de hoge belasting ervan, zeker nu er ook behoorlijke kosten aan zitten te komen in verband met de sociëteitsvergunning. Vervolgens meldt Hub van Griensven dat hij heeft vernomen, dat de vergunning van *De Boer* vermoedelijk wel is te kopen voor een kleinigheid. Vermoedelijk wordt hier een drankvergunning bedoeld. De notulen vermelden dan de volgende regels:

⁸⁸ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 5 januari 1924.

⁸⁹ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 5 april 1924.

Allen zijn deze toestand hard moede, en dan was de zaak over een paar weken opgelost. Voorts nog: De heer Henri van Griensven wenscht de volgende motie voor te stellen. De vergadering gehoord hebbende de uiteenzetting van de voorzitter omtrent de sociëteitsvergunning, brengt hulde aan bestuur en vooral aan zijnen kranigen Voorzitter voor zijn flink optreden in dezen, en belast 't bestuur verder met 't afhandelen van deze kwestie, aan wie zij 't zijn volle vertrouwen schenkt, en gaat over tot de orde van den dag.

Duidelijk is in ieder geval dat de sociëteitsaanvraag bepaald niet gladjes verloopt...

Sociëteitslid Lambert van de Vliert, van beroep bakker. Hij wordt voorjaar 1925 aangezocht om als jurylid te fungeren op een bakkerstentoonstelling in Parijs.

42. **Biljart blijft kostenpost**

In de volgende vergadering⁹⁰ komt direct in het begin het biljart alweer ter sprake. De secretaris heeft getracht om onder een half jaar betaling van belasting over het biljart uit te komen, doch zulks is niet gelukt. Om nu toch het volle jaarbedrag aan belasting te kunnen betalen werd overwogen om, evenals vorig jaar, een wedstrijd te houden teneinde de opbrengst aan te wenden om de belasting te kunnen voldoen, Opnieuw bericht over de sociëteitsvergunning, die er nog immer niet is.

Men vindt dat het allemaal veel langer duurt dan eerder door de burgemeester werd voorgespiegeld. De notulen melden hoopvol *doch wij staan no. 1 op de lijst, en kunnen dus ook ieder oogenblik de vergunning verwachten.*

Tijdens deze vergadering komen ook nog enige dingen aan de orde die buiten de voorzitter om zijn gegaan:

- het aanbieden van een lauwerkrans aan **Boxtels Harmonie**, wegens het schitterende succes dat zij behaalde in Venlo;

⁹⁰ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 5 juli 1924.

- het aanbieden van een bloemstuk wegens het zilveren jubileum van de **Fa. H. Jos van Sustante en Co.**

Omdat president Johan van den Boer zelf werkzaam is bij genoemde sigarenfabriek, zijn er gelukkig andere heren van de Sociëteit geweest die voor het bloemstuk hebben gezorgd.

Vervolgens moet het de voorzitter van het hart, dat de Sociëteit momenteel slecht wordt bezocht. Hij begrijpt het wel: het is mooi zomerweer, men wil naar buiten en op verschillende plekken vertoeven. Toch roept hij iedereen op, ook wat tijd te besteden aan de sociëteit.

Tijdens deze vergadering zal er ook een nieuw bestuur gekozen moeten worden omdat de voorzitter de vorige keer slechts had ingestemd met een periode van drie maanden, die nu om waren. Andermaal ontstaat een uitgebreide discussie die er uiteindelijk in resulteert dat de verkiezingen achterwege bleven en de voorzitter besluit zijn termijn van een jaar gewoon weer vol te maken.

Huidige Pastoor Erasstraat te Boxtel. Sigarenfabriek van H. Jos van Susante en Co. Het complex wordt in 1909 in gebruik genomen en in 1992 gesloopt. gesloopt Bij de ingang links H. Jos van Susante met naast hem zijn zoon. Ook Johan van den Boer, gedurende meerdere jaren sociëteitsvoorzitter, is hier werkzaam geweest.

Feestje.

Vervolgens wordt medegedeeld dat er op dat moment zo'n honderd gulden in kas was, zodat er wel een feestje van af kan.

Er is in Tilburg kennelijk wederom een tentoonstelling, want het voorstel luidt om met een *pracht Cito* (autobus) *naar de Tilburgsche Tentoonstelling gaan, en vrij entree, beide voor rekening van de kas*. Er zal daar dan iets tegen verminderd tarief en voor eigen rekening gebruikt kunnen worden. Frans van den Brandt vraagt of het niet mogelijk is om per trein 2e klasse te reizen. **Hub van Griensven** gelooft wel dat de Cito hen weg kan brengen, doch vraagt zich af, of ze er ook mee kunnen terugkeren naar Boxtel. De voorzitter zegt hierop dat het gezelliger is per Cito te reizen, mede omdat men per trein reizende, aan uur en tijd is gebonden en per Cito niet. Hij zegt toe te zullen zorgen voor een goede chauffeur, vrij van drank, die allen weer veilig in Boxtel zal terugbrengen. Jos van Susante stelt voor om ook het souper⁹¹ voor rekening van de sociëteit te laten komen, en als daar niet genoeg geld voor is, nou dan moesten we maar een lening afsluiten. Uiteindelijk wordt - na stemming hierover - besloten per Cito te reizen en de reis te maken op 9 augustus, dus vóór de Boxtelse kermis. Tevens wordt nog toegestaan om uit de kas f 2,- per persoon aan een souper te besteden. Iedereen wordt verzocht zich vóór 1 augustus voor deelname aan te melden bij de secretaris, zodat bekend is of er een kleine, dan wel een grote Cito besteld moet worden.

43. **Vergadering in verband met jubileum Vincentiusvereniging**

Nog geen maand later⁹² wordt de volgende vergadering reeds gehouden.

Die extra vergadering blijkt in het leven geroepen te zijn in verband met het naderende grote feest vanwege het 75-jarig jubileum van de **Sint-Vincentiusvereniging**,⁹³ dat op zondag 10 augustus 1924 zou plaatsvinden. Het feest begint die dag om half acht met een algemene H. Communie⁹⁴ der leden. Vanuit de Sociëteit zijn er acht leden betrokken. Om die reden wordt voorgesteld om de reis naar de Tilburgse tentoonstelling niet op 9, doch op 2 augustus te doen plaatsvinden.

Het wordt nog ingewikkelder: het koor (welk koor wordt niet duidelijk) gaat ook op 9 augustus naar Tilburg. Onder de koorleden zijn ook weer diverse sociëteitsleden...

Er ontstaat een uitgebreide discussie, gevolgd door een stemming. Het voorstel om op zaterdag 2 augustus naar Tilburg af te reizen wordt aangenomen. Hierover deelt de president nog mee dat de autobus veertig gulden kost en hen dan vanaf zaterdagmiddag ter beschikking staat en verder de gehele nacht. De chauffeur is een geheelonthouder en mag maar 30 KM rijden...

Het laatste wordt niet verduidelijkt: is dit de maximale afstand die hij mag rijden of betreft het hier de maximale snelheid per uur? We houden het op het laatste.

⁹¹ Souper: (feestelijke) avondmaaltijd, bestaat aanvankelijk uit 4-5 gangen. Wordt laat op de avond nog genuttigd, na bijvoorbeeld een avond in het theater.

⁹² Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 29 juli 1924.

⁹³ De Sint-Vincentiusverdniging hield zich bezig met armenzorg.

⁹⁴ onderdeel heilig mis in (rooms-)katholieke kerk.

Besloten wordt om half drie te vertrekken vanaf het sociëteitslokaal. Voorts zegt de president nog dat men 25% reductie krijgt op de toegangsprijs, onder voorwaarde dat men allen gelijktijdig naar binnen gaat. Uit de menukaart van het **Elite Restaurant** blijkt dat dit veel te duur is, evenals de wijnkaart, zodat men besluit na afloop in de stad maar iets goedkopers te gaan zoeken. De tentoonstelling sluit om 18.00 uur, zodat wordt voorgesteld om 19.00 uur het souper te gebruiken. het tijdstip wordt te vroeg bevonden: het wordt verschoven naar 20.00 uur. Het tijdstip van terugkeer naar Boxtel wordt bepaald op 01.00 uur, tenzij tijdens het souper anders wordt besloten.

44. Medio oktober 1924⁹⁵ wordt besloten het biljart het komende jaar opnieuw van zijn banden te ontdoen. Er is dat jaar nauwelijks gebruik van gemaakt en in de toekomst worden de kosten nog hoger: behalve de 70 gulden aan belasting moet men ook 25 gulden vergunningsrecht gaan betalen.

45. **Januari 1925** ⁹⁶

De president begint met iedereen zalig nieuwjaar te wensen.

Tijdens deze vergadering deelt de president mee, dat aan het sociëteitslid P.v.d. Ven een bloemstuk is aangeboden bij het openen van zijn nieuwe zaak. De vraag rijst of dit de opening betreft van **Hotel Van de Ven** aan de markt, ook wel **De Bijenkorf** genoemd. Waarschijnlijk betreft het hier de opening. Grond voor deze bewering vinden we in een paar regels in de eerste Boxtelse gemeentegids, die van 1925, waarin sprake is van de start van het hotel:

Voor zeer korten tijd terug werd aan de Markt nog een modern ingericht café-restaurant geopend onder den naam „de Bijenkorf”. Ook hier heerscht eene aangename gezelligheid.

Deel van de tekst op bladzijde 47 van de eerste Boxtelse Gemeentegids uit het jaar 1925. Kennelijk werd eind 1924 café-restuarant De Bijenkorf, geopend. Nadien wijzigt de naam in Hotel Van de Ven.

⁹⁵ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 11 oktober 1924.

⁹⁶ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 3 januari 1925.

Hotel Van de Ven, Bosscheweg 11. Behalve hotel, bevat ook deze zaak restaurant en café, is Bondshotel, heeft een auto-garage en kegelbanen, is voorzien van stroomend water en bekend om zijn goede keuken en billijke prijzen. Meerdere clubs en sociëteiten hebben er haar thuis. 't Is aangenaam gelegen tegenover de Markt en biedt in zijn ruime localiteiten en veranda een rustig, prettig zitje.

Tekst op bladzijde 39 van de tweede Boxtelse Gemeentegids uit 1932. Er is hier zelfs sprake van dat er meer dan één sociëteit is gevestigd in Hotel Van de Ven. De beschrijving is zodanig dat duidelijk wordt dat de westelijke wand van wat tegenwoordig Markt heet, toen tot de Bosscheweg behoorde en was gelegen tegenover de Markt.

Tevens wordt melding gemaakt van het feit dat de Sociëteit dit jaar op 2 april haar 3e lustrum viert, ofwel 15 jaar bestaat. Men wil dit niet ongemerkt voorbij laten gaan, doch gezien de toestand van de kas zal het bij een *bieravondje* moeten blijven. Kennelijk vinden de leden dit geen probleem, want het voorstel wordt algemeen goedgekeurd. Vervolgens worden nog prijzen uitgedeeld van eerder gehouden concoursen: barak / schieten / biljart. Overigens is de opbrengst van dit concours erg tegengevallen: slechts 30 gulden, terwijl het jaar ervóór dit nog honderddertig gulden is geweest. Bij barak was de eerste prijs voor A. van der Heijden, bij het schieten was dat J. van Erp, bij biljarten Jan van Susante.

46. **April 1925**⁹⁷

Tijdens de in deze maand gehouden vergadering worden bestuursverkiezingen gehouden. Het oude bestuur werd herkozen en bestaat dan uit:

- Johan van den Boer, president (op dat moment reeds 6 à 7 jaar) (21 stemmen)
- P. v.d. Ven, secretaris/penningmeester (19 stemmen)
- Vic. van den Meerendonk (18 stemmen)
- Jan van Haaren (17 stemmen)
- A. van der Heijden (17 stemmen)

⁹⁷ Notulen Sociëteit Burgerkring Boxtel, vergadering d.d. 4 april 1925.

**Johan van den Boer, jarenlang
voorzitter van Sociëteit Burgerkring.**

*Hij is tevens bestuurslid van Boxtel's
Harmonie. Hier staat hij op een foto bij
gelegenheid van het 25-jarig jubileum
van de Harmonie in het jaar 1933.*

*Onder zijn voorzitterschap en mede-
initiatief van enige anderen wordt op
woensdag 6 mei 1925 de
oprichtingsvergadering van Stichting
Boxtel Vooruit gehouden, waarbij hij
tot voorzitter wordt gekozen, met huis-
en gemeente (=armen)arts Piet Hoek als
vice-voorzitter.*

*Johan is werkzaam bij de
sigarenfabriek van H. Jos van Susante
& Co. *)*

Vervolgens brengt de president een voorstel ter tafel om vanuit de Sociëteit een statie⁹⁸ te schenken voor het nieuwe processiepark.⁹⁹ Deze kost 400 gulden (!). Hij stelt voor dat alle leden gedurende één jaar en drie maanden wekelijks 25 cent zouden *offeren*.

Hierop vraagt de heer **A. Smits** of dit uitsluitend een katholieke sociëteit was, waarop de voorzitter antwoordt dat zulks niet het geval was.

Vervolgens mengt de heer **W. van de Laar** zich in de discussie met de opmerking dat ze *bij hun een nieuwe toren moesten hebben, en of daar ook voor rondgegaan zou worden*.

⁹⁸ Statie: in dezen: een der veertien afbeeldingen van de kruisweg, of lijdensweg van Christus (gebruikelijk in R.K.-kerk).

⁹⁹ In Boxtel zou, vóór 1380, een heilig bloedwonder zijn geschied. Priester **Eligius van den Aker** stootte tijdens het opdragen van de mis de kelk met witte wijn om: deze veroorzaakten echter rode vlekken op de altaardoeken. Dit bracht kort na 1380 in Boxtel jaarlijks de H. Bloedverering op gang. Gedurende de periode 1648-1794 (**Reformatie**) verbleven de doeken elders, de langste tijd te **Hoogstraten** (B.). Pas in 1924 kwam een van de doeken - het corporale - terug naar Boxtel. Er was toen echter nog een verbod van kracht op religieuze uitingen in het openbaar: in de volksmond processieverbod geheten. In een door de zusters geschonken weiland op Duinendaal werd nabij de Sint-Petruskerk in 1923/'24 naar een ontwerp van Boxtelaar **Paulus van Zogchel** een processiepark aangelegd. Hierin werden 14 stenen staties van de kruisweg geplaatst..

Hierop ontstaat een discussie die er toe leidt, dat eerst gestemd zal worden of men überhaupt wel geld voor dit doel bijeen wenst te brengen. Die stemming geeft de volgende uitslag: 16 stemmen vóór, 6 tegen en één blanco.

Vervolgens wordt besloten dat er een bus in het sociëteitslokaal zal worden geplaatst waar iedereen zijn (vrijwillige) bijdrage in kan deponeren. Na de vergadering wordt voor de eerste keer geld ingezameld door met de hoed rond te gaan.

Eerste signaal ontstaan Boxtel Vooruit

als volgende agendapunt wordt behandeld: de oprichting van een **Vereniging Koninginnedag of Boxtel Vooruit**.

Citaat uit de notulen hierover:

Na eenigen uitleg door de voorzitter over de verschillende feesten, die wij al eens meegemaakt hebben, en vooral 't laatste feest van H.M. de Koningin, was er door de heer Phaff¹⁰⁰ nog eene toezegging gedaan om binnen 4 weken eene vergadering bijeen te roepen om te komen tot oprichting van zulk een vereeniging. Er is echter niets van gekomen. De voorzitter meende dat nu de tijd gekomen was, om dit maar van onze sociëteit te doen uitgaan, anders kwam er toch niets van. Hij stelde voor om door eene openbare vergadering voor bij een te roepen.

Hierna ontstaat een discussie die er toe leidt dat het bestuur - uitgebreid met nog enige leden - carte blanche krijgt om dit plan nader uit te werken. De voorzitter zegt te verwachten dat de oproep voor een vergadering reeds binnen veertien dagen zal geschieden. Het blijkt¹⁰¹ dat zulks kort erna gebeurt: op woensdag 6 mei dat jaar, onder voorzitterschap van **Johan van den Boer** en samen met enige anderen wordt de oprichtingsvergadering van Boxtel Vooruit gehouden, waarbij Johan ook daarvan voorzitter wordt.

Sociëteitsvergunning is eindelijk binnen

Voorts wenst de voorzitter nog een terugblik op de afgelopen drie maanden te geven, die tot vreugde en voldoening kunnen stemmen.

Zo is , in januari, dan eindelijk de felbegeerde sociëteitsvergunning verleend.

Bij schrijven van 7 januari 1925 deelt het gemeentebestuur mee dat Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant bij besluit van 30 december 1924, een sociëteitsvergunning hadden verleend. Bij het schrijven is tevens al een separaat stuk bijgevoegd inzake te betalen (jaarlijks f 25,--) vergunningsrecht . In het bijzonder wordt Thomas van der Meijden voor diens inspanningen om de vergunning te verkrijgen, bedankt.

Voorts was kortgeleden het 3e lustrum gevierd.

Tevens wordt gememoreerd dat de heer **A. van der Heijden** tot raadslid is gekozen en dat bakker **Lambert v.d. Vliert** is gevraagd om als jurylid op te treden tijdens een bakkerstentoonstelling in Parijs.

¹⁰⁰ Dit is een foute schrijfwijze: moet zijn **Phaf**. Hij was een fabrikant, die een grote villa liet bouwen en lange tijd werd aangeduid als **Villa Phaf**. Dit pand bestaat nog: hoek Rechterstraat en Dr. Van Helvoortstraat. Phaf was tevens bestuurslid van Boxtels Harmonie. Het pand is ook bekend onder de naam **Villa Duinendaal**.

¹⁰¹ Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant, 4 februari 1926.

Jos van Susante tenslotte is door zijne excellentie de minister gevraagd zitting te nemen in een tabakscommissie. Waarvoor die commissie wordt ingesteld wordt niet duidelijk.

Kennelijk later worden de notulen nog aangevuld met de opmerking dat het biljart verkocht zal worden, doch minimaal tweehonderd gulden moet opbrengen.

Artikel 3.

1. Hij, die sterken drank in het klein verkoopen wil, vraagt daartoe vooraf eene vergunning aan burgemeester en wethouders der gemeente, binnen welke hij dat bedrijf wenscht uit te oefenen.

2. Eene hotelvergunning of eene sociëteitsvergunning wordt gevraagd aan Gedeputeerde Staten.

3. Het verzoekschrift vermeldt, welke vergunning verlangd wordt; het bevat voorts de namen, voornamen, leeftijden, ambten, beroepen en bedrijven van den verzoeker én van hen, die bij het in werking treden der vergunning het huis, waarin het bedrijf gevestigd zal zijn, zullen bewonen en alsdan ouder zullen zijn dan zestien jaar, benevens eene nauwkeurige opgave met vermelding van de oppervlakte van de localiteiten, waarvoor vergunning wordt verlangd. Bij het verzoekschrift wordt gevoegd het bewijs, dat de verzoeker de beschikking over die localiteiten zal hebben, wanneer hem de vergunning zal zijn verleend. Indien de verzoeker niet in de gemeente woont, kiest hij bij zijn verzoekschrift aldaar woonplaats.

4. Bij het verzoekschrift om eene sociëteitsvergunning wordt overgelegd een afschrift of afdruk van de statuten en van het reglement of, bij gebreke van statuten, van het reglement. Gedeputeerde Staten kunnen opgave vorderen van de namen en woonplaatsen der leden.

Tekst uit de - toenmalige - Drankwet inzake het aanvragen van een sociëteitsvergunning.

47. Juli 1925

Aan het begin van de eerstvolgende vergadering¹⁰² wensden de heren Frans van den Brandt en Thomas van der Meijden - die de vorige vergadering niet aanwezig zijn geweest - zich tegen het inzamelen van geld voor een statie in het processiepark te verklaren.

Taal is steeds in beweging en woorden raken in onbruik of de betekenis verandert. Zo ook in navolgende passage, die letterlijk uit de notulen werd overgenomen:
De voorzitter sprak nog een woord van geluk tegenover de heer A. van der Heijden wiens vrouw plotseling ongesteld was geworden, en dat ook weder even vlug een

¹⁰² Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 4 juli 1925.

goeden keer heeft genomen. Hij weet zeker, dat hij de vrouw van ons medelid een spoedig algeheel herstel toewenscht.

Er blijkt ook in de afgelopen periode maar weinig te zijn gegeven voor de statie in het processiepark. Iemand suggereert nog om daarvoor aandelen uit te geven, doch Thomas van der Meijden is duidelijk in zijn reactie: *geef wat er nu in de (collecte-) bus zit, en daarmee uit!*

Daarmee is de kous echter nog niet af. Er is sprake van dat er A was gezegd: er moest ook B worden gezegd *om de eer van de sociëteit te redden*. Omdat een bedrag van vierhonderd gulden onhaalbaar wordt geacht, stelt Jos van Susante en Henri van Griensven voor, om tweehonderd gulden beschikbaar te stellen.

Dit voorstel wordt, na stemming, aangenomen met 17 stemmen voor en drie tegen. Het komt er op neer - teneinde dit bedrag te kunnen schenken - om aandelen van tien gulden tegen 5% rente te plaatsen, af te lossen in 3 à 4 jaren .

Frappant is dat in deze vergadering wordt gesproken over **Boxtel Vooruit**, als een inmiddels bestaande, zelfstandige, organisatie. Kennelijk zijn er, na de laatste vergadering, ontwikkelingen geweest die hebben plaatsgevonden buiten de sociëteit om. Hierover een regel uit de notulen: *De heer Jos van Susante gaf Boxtel Vooruit nog in overweging ook een statie te geven.*

Even verderop in de notulen wordt duidelijk dat Boxtel Vooruit inmiddels als zelfstandige organisatie bestaat:

De voorzitter had nog een voorstel voor Koninginnedag. Daar er voor die tijd geen algemeene vergadering meer was, wenschte hij te vragen of de leden mede zouden willen werken met Boxtel Vooruit om deel te nemen aan een te houden optocht. Er zal eerstdaags een oproep gedaan worden, van 2 afgevaardigden , op een vergadering.

Uit een volgende passage blijkt, dat de Sociëteit toch op de een of andere manier betrokken is geweest bij de totstandkoming van Boxtel Vooruit:

De voorzitter bracht nog een hartelijk woord van dank aan de leden der Sociëteit voor de krachtige medewerking tot oprichting van "Boxtel Vooruit" dat voor de toekomst van Boxtel van het grootste belang zal blijken te zijn.

Helaas blijft onzichtbaar, waaruit die *krachtige medewerking* van de Sociëteit heeft bestaan.

Aan het einde van de vergadering zegt Frans van den Brandt zijn lidmaatschap van de Sociëteit op omdat is besloten toch geld te geven voor de kruiswegstatie.

48. **Oktober 1925**

In deze verplichte vergadering¹⁰³ komt ondermeer aan de orde een bezoek aan mijnheer pastoor waarbij deze, onder dankzegging, de tweehonderd gulden voor een statie in ontvangst had genomen.

De president maakt nog een opmerking inzake het slechte bezoek aan de Sociëteit

¹⁰³ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 3 oktober 1925.

door de leden, de laatste tijd. Daardoor is er maar liefst 32 gulden aan boete binnengekomen. Voorts wordt - tegen het advies van Jos van Susante in - besloten om de schulden van de Sociëteit te verlagen - *om binnenkort een feestje te hebben*. Besloten wordt dat dit zou bestaan uit *paling met bier*.

49. **Januari 1926.**

Op deze vergadering¹⁰⁴ brengt de president - in een gloedvolle toespraak - hulde aan het lid Thomas van der Meijden die zijn 25-jarige ambtsjubileum als gemeentesecretaris vierde. Als cadeau wordt hem een divankleed aangeboden. Herhaalde malen wordt het lied *Lang zal hij leven, met zijn vrouw er neven* aangeheven.

Voorts blijkt dat het biljart nog steeds niet is verkocht: om die reden wordt de vraagprijs verlaagd naar 150 gulden.

50. **April 1926**

Op de in deze maand gehouden verplichte vergadering¹⁰⁵ worden bestuursverkiezingen gehouden. P.C. van de Ven, die jarenlang secretaris/penningmeester is, zegt geen bestuurlid meer te willen zijn. Na gehouden verkiezingen, wordt gezegd dat de gekozenen de functies onderling zullen verdelen. Uit ondertekening van de notulen blijkt dat vanaf dat moment **Van den Meerendonk** als secretaris optreedt. Voorzitter is nog steeds **Johan van den Boer**.

51. **Einde beschikbare notulen**

De notulen van de hiervoor genoemde vergadering in april 1926, zijn de laatste die in het tweede notulenboek genoteerd konden worden: het was hiermee vol. Omdat de overige notulen ontbreken, moet de rest van dit artikel te worden gedestilleerd uit de overige beschikbare documenten, zoals brieven, facturen etc.

52. **Sociëteit verhuist naar Hotel Van de Ven aan de markt**

Op 24 maart 1930 richt het bestuur van de Sociëteit zich tot Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, met het verzoek de sociëteitsvergunning (vergunning tot het verkopen van sterke drank in het klein) te wijzigen. Die wijziging heeft betrekking op de ruimte waarvoor de vergunning van kracht is. Gevraagd wordt, deze van toepassing te laten zijn *op de achter de gelagkamer gelegen localiteit met de daaraan grenzende waranda, te zamen groot 59.50 m2 van het perceel, gelegen te Boxtel, Markt nr. 26*.

Deze vergunning wordt verleend¹⁰⁶ en gaat per 1 mei 1930 in. Hij is van kracht op *het, achter de gelagkamer gelegen tusschenlokaal, groot 29,50 m2, en de daaraan grenzende serre (achterlokaal) groot 30 m2 van het perceel, gelegen te Boxtel, Markt nr. 26*.

¹⁰⁴ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 2 januari 1926.

¹⁰⁵ Notulen Sociëteit Burgerkring, Boxtel, vergadering d.d. 10 april 1926.

¹⁰⁶ Besluit Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant G. Nr. 174, onderwerp: Wijziging akte sociëteitsvergunning "Burgerkring" te Boxtel, d.d. 16 april 1930 (Bron: archief Sociëteit Burgerkring, Boxtel)

In een schrijven, gedateerd 1 mei 1930, bericht de Boxtelse burgemeester de Sociëteit van hiervoor genoemde wijziging en verzoekt zo spoedig mogelijk een opgave van de ledennamen der sociëteit te mogen ontvangen. Op dat moment is **J. van Erp** voorzitter van Burgerkring. Het is duidelijk: de Sociëteit is, kennelijk omstreeks 1 mei 1930, verhuisd van de oude herberg Sint-Cathrien van Rumoldus van de Ven in de Rechterstraat naar Hotel Van de Ven of De Bijenkorf, van Pieter van de Ven aan de Markt. Wat daarvan de reden is wordt nergens duidelijk: had men meer ruimte nodig, wordt Sint-Cathrien gesloten, of is men niet langer content met de locatie? Rumoldus blijft echter, ook na de verhuizing naar de Markt. sociëteitslid. Er is dus kennelijk geen ruzie geweest rond de verhuizing.

53. **Reis naar Antwerpen**

De leden van de Sociëteit maken op zondag 29 oktober 1933 per autobus een reisje naar Antwerpen. Bij de grens met België werd voor de eerste keer 'aangelegd', hetgeen de verenigingskas 72 Belgische francs kost. Het diner wordt gebruikt bij **Hotel Metropole** te Antwerpen. Na afloop en omrekenen naar Nederlandse valuta blijkt dat er een klein tekort van f 2,31 bestond.

54. **1935: jubileumjaar.**

In 1935 bestaat Sociëteit Burgerkring 25 jaar. Van dat feest hebben we slechts twee sporen kunnen traceren: een gelukstelegram van de zustervereniging, **Sociëteit Gezelligheid**, alsmede een tekst, op twee A-viertjes uitgetypt, mogelijk uitgesproken door de voorzitter. Het is gedateerd 28 mei 1935. Mogelijk wordt het feest derhalve die dag, een dinsdag, gehouden. Aardig is wel dat men uit de tekst een indruk krijgt van welke beroepsgroepen er zoal lid worden als de Sociëteit april 1910 het licht ziet: bakkers, slaggers, fabrikanten, smid, onderwijzer, winkelier. Expliciet wordt ook de naam van Rumoldus van de Ven genoemd als de persoon waarbij de sociëteit wordt geboren. Tevens blijkt uit de tekst dat één keer een bijeenkomst werd gehouden waarbij ook de dames van de leden aanwezig waren, doch *dat werd een catastrophe*.

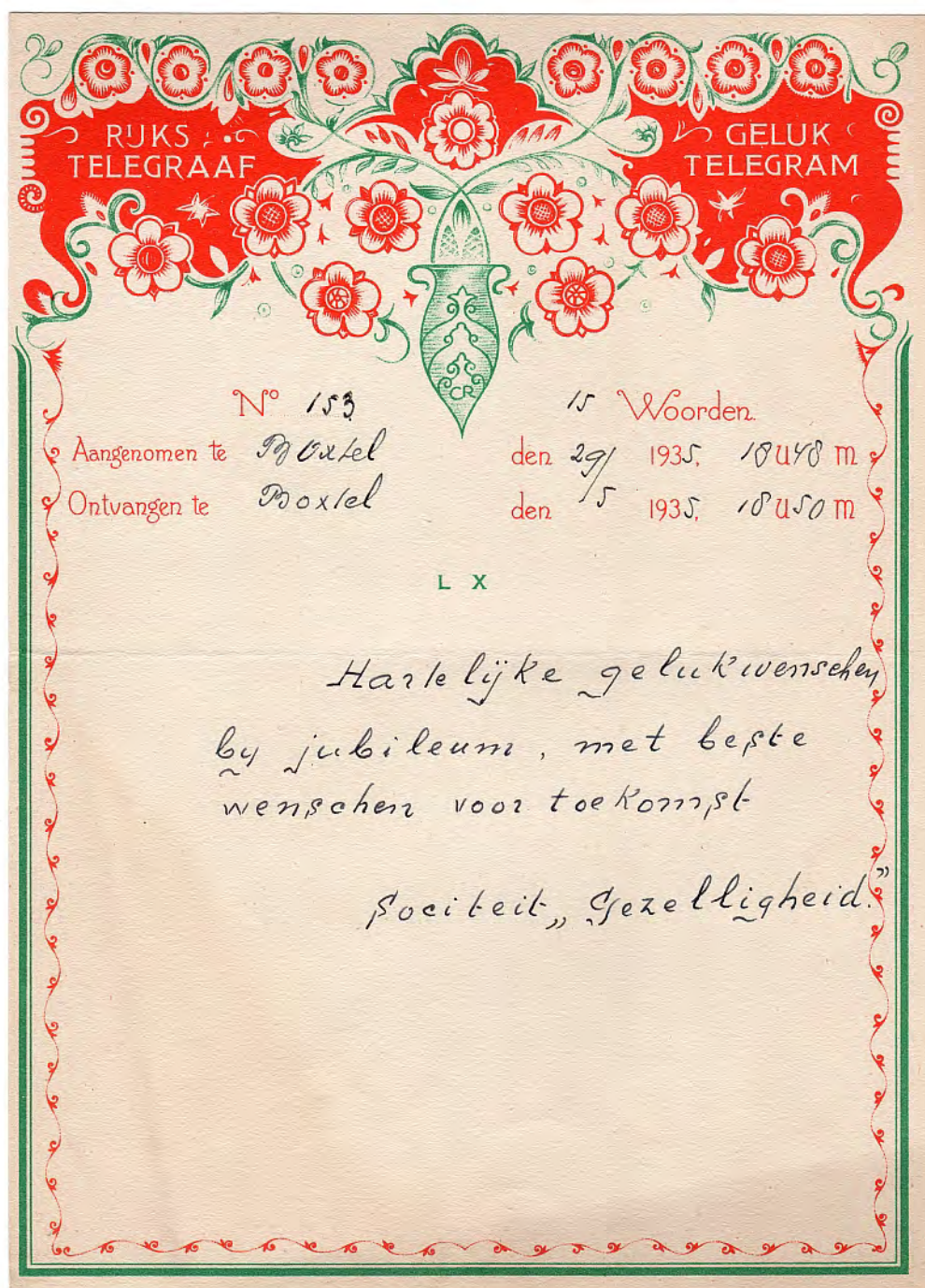
Hierover nog navolgend citaat uit het lied: *Nog liever zie 'k ze dagen boos!
Zy vonden 't heelemaal niet leuk daar, by al die borrels, bier en wyn, Hierdoor is toch*

klaar bewezen, Dat 't voor hun goed is, T H U I S te zyn...

De tekst eindigt met:

*Ik hoop tot slot, dat 't vele jaren
nog steeds blijft gaan, zoo 't altyd ging,
Gezellig, klinken we van avond!*

LANG LEVE BOXTELS BURGERKRING!

Gelukstelegram in 1935 van de Boxtelse zusterovereniging Sociëit Gezelligheid, bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Burgerkring.

55. Voorjaar 1937 ontvangt de Sociëit een schrijven, ondertekend door de Boxtelse inspecteur van politie inhoudende het verzoek om een, door tenminste twee bestuursleden ondertekende - per 1 mei 1937 afgesloten - ledenlijst te doen toekomen.

56. **Vijfhonderd uitnodigingskaarten gedrukt**

Van 18 oktober 1947 stamt een rekening van drukkerij **Fa. J.P. Tielen** inzake op 9 juli in een oplaag van 500 stuks geleverde tweezijdig bedrukte uitnodigingskaarten. Niet duidelijk waar deze uitnodiging voor was. De kosten bedroegen f 9,--.

57. **Betaling vergunningsrecht Drankwet**

Van enige jaren na de oorlog troffen we nog brieven van de Gemeente Boxtel aan, gericht aan de sociëteit inzake de betaling van vergunningsrecht ingevolge de Drankwet. Van de door de Sociëteit in gebruik zijnde lokaliteiten is de huurwaarde vastgesteld en daarover moest belasting worden betaald omdat zij een zogeheten sociëteitsvergunning hebben. Zowel voor het jaar 1946 alsook 1950 moet een bedrag van veertig gulden worden voldaan bij de gemeenteontvanger. In beide gevallen blijkt dat men binnen veertien dagen na datum brief, het opgelegde bedrag betaalt.

58. **Einde Hotel Van de Ven**

Van 7 september 1956 dateert een schrijven van de Gemeente Boxtel, gericht aan het bestuur van Sociëteit Burgerkring, waarin wordt gemeld dat het pand Markt 17 (toenmalig adres Hotel van de Ven) in eigendom is overgegaan naar de Gemeente en dat het daarom niet mogelijk is dat de Sociëteit nog in het pand blijft gevestigd. Voorts wordt er nog op gewezen dat, mocht de Sociëteit belangstellen in voortbestaan van haar vergunning, dat in dat geval men op zeer korte termijn een verzoek tot wijziging moet indienen.

Wellicht is dit de opmaat naar de liquidatie van de Sociëteit geweest. Uit voornoemde brief blijkt, dat de Sociëteit, waarvan mag worden verondersteld dat die reeds langer weet dat het Hotel zal worden verkocht, niet reeds eerder een ander onderkomen heeft gezocht en daarvoor bij de Gemeente Boxtel een verzoek tot wijziging van de (sociëteits-)vergunning heeft ingediend.

Nadien staat het pand van Hotel Van de Ven nog geruime tijd leeg en wordt omstreeks 1965 gesloopt, tezamen met het voormalige pand van weverij van **P.C. van de Ven** (later **Hotel Victoria**, **Edah-winkel** en **NELF- verfwinkel**) alsmede de woning van blauwverver **Princen**, om plaats te maken voor het nieuwe politiebureau en het pand van de Amsterdam-Rotterdambank. Ook dat is inmiddels verleden tijd: op die locatie staat thans het winkel- en appartementencomplex **De Croon**.

Foto's, voor zover kon worden achterhaald:

- collectie **Herman van Dijk**, Boxtel (foto's gemaakt door **Janssen**);
- **Ruud van Nooijen**, Boxtel;
- collectie **Frans van Susante**, Boxtel;

- eerste gemeentegids Boxtel (1925).
